

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1968 | ΑΡΙΘ. 5

ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ καθιερωθεῖσα τὸ 843 διὰ τὴν Α' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς εἰς ἀνάμνησιν κυρίως τοῦ θριάμβου τῆς γεραρᾶς ἱεράς παραδόσεως περὶ τιμῆς πρὸς τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἐναντίον τῆς εἰκονομαχίας ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατείας Θεοδώρας καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου, ἐπόμενον ἦτο ὅτι θὰ προσελάμβανε γενικώτερον χαρακτήρα, ἀποβαίνουσα ἢ ἐορτὴ τοῦ καθ' ὅλου θριάμβου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κατὰ πασῶν τῶν αἰρέσεων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐταλαιπωρήθη ἀρκούντως ἡ Ἐκκλησία κατὰ τοὺς ὀκτὼ πρῶτους αἰῶνας. Τοῦτο δὲ ἐμφαίνεται ἐν τῇ ὑμνογραφίᾳ τῆς ἐορτῆς, τῇ περιεχομένη ἐν τῷ Τριωδίῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ αὐτόθι παρατιθεμένῳ «Συνοδικῷ» τῆς ἁγίας Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Νικαίας (787). Ἦδη αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός τοῦ θριάμβου τῆς τιμῆς πρὸς τὰς ἱεράς εἰκόνας εἶχεν εὐρύτεραν καὶ ὑψηλότεραν σημασίαν, δεδομένου ὅτι κατὰ τὴν βαρυσήμαντον διδασκαλίαν τοῦ Μ. Βασιλείου «ἢ τιμὴ τῆς εἰκόνας ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει» καὶ ὅτι ἡ εἰκὼν ἰδίᾳ τοῦ Σωτῆρος εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, μαρτυροῦσα περὶ αὐτῆς, πρᾶγμα ἐμφαῖνον τὴν βαθυτέραν θεολογικὴν σημασίαν τῆς τιμῆς τῶν εἰκόνων καὶ δὴ τοῦ συνδέσμου αὐτῆς πρὸς τὸ χριστολογικὸν δόγμα. Οὕτως ἡ ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τὴν Α' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν προσέλαβεν εὐρύτεραν καὶ βαθυτέραν σημασίαν, ἀποβᾶσα εὐλόγως μία τῶν σπουδαιοτέρων ἐορτῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, πανηγυριζομένη καὶ διὰ συλλειτουργου καὶ δὴ Ἀρχιερατικοῦ ἐν τε τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ

καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, τοῦλάχιστον παλαιότερον.

Περὶ τῆς βαρύτητος τῆς σημασίας τῆς ἐορτῆς ταύτης, ὡς τῆς ὀνομαστικῆς ἐορτῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ δὴ ὡς ἐορτῆς τῆς βαθυτέρας αὐτοσυειδησίας αὐτῆς, εἶχομεν ἀφιερῶσαι εἰδικὸν ἄρθρον ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ ἤδη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου καὶ ἐν συνεννοήσει μετ' αὐτοῦ, εἰς ὃν καὶ ὀφείλεται ἢ ἐπαναφορὰ εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς τέως παρημελημένης λιτανεύσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἐν τῇ ἐορτῇ ταύτῃ, συμφώνως πρὸς τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας. Θεωροῦντες ὅμως ἀνεπαρκῆ διὰ τὸ εὐρύτατον περιεχόμενον τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας τὴν καὶ σήμερον συνεχιζομένην τελετὴν ταύτην, ἐπανερχόμεθα νῦν εἰς τὴν ἔξαρσιν τῆς βαθυτέρας καὶ ὑψηλότερας σημασίας τῆς μεγάλης ταύτης ἐορτῆς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐν ἡμέραις μάλιστα διευρύνσεως τοῦ διαλόγου τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὰς ραγδαίας ἐξελίξεις τῆς τελευταίας τετραετίας, χωρὶς νὰ ἀποκρύπτωμεν καὶ τοὺς παντοίους κινδύνους τῆς Ὁρθοδοξίας, μάλιστα κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους καιροὺς, καθ' οὓς ἔχει ἀρχίσει νὰ γίνεται συχνότερος λόγος περὶ ὑπερμέτρου δῆθεν ἐξελληνισμοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν κίνησιν πρὸς ἀφελληνισμὸν αὐτοῦ, κίνησιν τῆς ὁποίας ὁ ἀντίπαλος ὀρμώμενος ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ φθάνει ἀπροκάλυπτος ἢ συγκεκαλυμμένος μέχρι καὶ τῶν ἀκοῶν ἡμῶν.

Ἐν πρώτοις τί ἐννοοῦμεν λέγοντες Ὁρθοδοξίαν. Βεβαίως πόρρω ἀπέχομεν τοῦ νὰ περιορίζωμεν αὐτὴν εἴτε εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, τὴν κληρονομηθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἤδη ἀπὸ τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν περὶ τῆς ἀπονομῆς τιμῆς εἰς τὰς ἱεράς εἰκόνας, εἴτε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὀρθὴν πίστιν, τὴν ἀποτελοῦσαν ἀναντιρρήτως τὴν λυδίαν λίθον καὶ τὸν θεμέλιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀν καὶ ἀκρογωνιαίος αὐτῆς λίθος παρὰ μὲν ἐκεῖνος, «ὃν οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Χριστὸς Κύριος» (Α΄ Κορ. γ' 11). Ἐπειτα δὲ ἐνδείκνυται ἐνταῦθα ἡ ἐπισήμανσις καὶ ἀνάδειξις τοῦ οὐσιώδους γνωρίσματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ἡ εὐκαιρία νὰ ἐξάρωμεν ἐν εἰδικῇ ἀνακοινώσει ἡμῶν εἰς τὸ Α΄ ἐν Ἀθήναις Πανορθόδοξον Θεολογικὸν Συνέδριον τοῦ 1936 («Περὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ οὐσιωδῶν γνωρισμάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»), δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ ἐν αὐτῇ ἀνάδειξις τῆς σημασίας τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγ. Γραφῆς. Αὐτὸ δὲ εἶναι καὶ τὸ νόημα τῆς κλασικῆς καὶ στερεοτύπου διακηρύξεως τοῦ μνημονευθέντος Συνοδικοῦ τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου συμφώνως πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν προηγουμένων Συνόδων: «Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν».

Ἡ ὀρθόδοξος πάλιν πίστις δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ εἰς τὰς ἀποφάνσεις καὶ τῶν λοιπῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὡς νομίζεται ὑπὸ τινῶν ὀρθοδόξων καὶ δὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Σλαύων, ἐν οἷς καὶ ὁ μακαρίτης Βούλγαρος καθηγητὴς Στέφανος ΖΑΝΚΟΒ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀκραιφνῶς ὀρθόδοξον ἀντίληψιν, τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ θεολογίᾳ, τοῦτο ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς ὀρθοδόξους θείας Λειτουργίας καὶ εἰς τὰς ἀποφάνσεις τῶν λεγομένων Γενικῶν Συνόδων τῆς Ὁρθοδόξιας κατὰ τὸν ΙΖ΄ αἰῶνα, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθησαν, ἔστω καὶ «ἐλλιπῶς», καὶ ἄλλα δόγματα, ὡς τὰ περὶ χάριτος, δικαιοσύνης, ἐκκλησίας, μυστηρίων καὶ πε-

ρὶ τῶν ἐσχάτων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς λυμαινομένας τότε τὴν Ὁρθοδοξίαν ρωμαιοκαθολικὰς καὶ προτεσταντικὰς ἑτεροδοξίας.

Παραλείποντες ἐνταῦθα διαφόρους δογματικὰς λεπτομερείας, μὴ ἐχούσας ἐν τῷ παρόντι πανηγυρικῷ ἄρθρῳ θέσιν, ἀρκούμεθα νὰ ἐπισημάνωμεν δύο κύρια σημεῖα γνωστὰ μὲν, χρῆζοντα δὲ ἐνταῦθα ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως, ὡς τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντα τὴν Ὁρθοδοξίαν σήμερον. Τὸ πρῶτον τούτων εἶναι γενικώτερον καὶ ἀφορᾷ εἰς τὴν μέσην ὁδόν, τὴν ἀκολουθουμένην ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξιας ἐναντι δύο ἀκροτήτων, τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἑτέρου. Τὸ πρῶτον σημεῖον εἶναι ἡ μέση ὁδός, τὴν ὁποῖαν βαδίζει ἡ Ὁρθοδοξία μεταξὺ τῶν μνημονευθεισῶν ἀκροτήτων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ ἐξῆς δύο θεμελιώδη θέματα: α) εἰς τὸ ζήτημα τῶν πηγῶν τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ β) εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὑψίστης αὐθεντίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. εἰς μὲν τὸ ζήτημα τῶν πηγῶν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας εἶναι γνωστὸν ὅτι, ἐνῶ ὁ Προτεσταντισμὸς δέχεται μίαν καὶ μόνην πηγὴν, τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἀτομικῶς ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου πιστοῦ ἐρμηνευομένην, ἀποκρούει δὲ παντελῶς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ἢ τε Ὁρθόδοξος καὶ ἢ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία δέχονται καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ὡς δευτέραν πηγὴν, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι, ἐνῶ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία δέχεται ὡς μοναδικὸν φορέα καὶ αὐθεντικὸν ἐρμηνευτὴν τῆς τε Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως τὸν Πάπαν Ρώμης, καὶ δὴ καὶ ὡς συμπληρωτὴν τῆς Ἱ. Παραδόσεως, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς θεματοφύλακα τῆς τε Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ὅλην τὴν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ συγκροτούμενην Ἐκκλησίαν, ὡς ἀνωτάτην δὲ αὐθεντίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δέχεται οὐχὶ τὸν Πάπαν, ἀλλὰ τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὡς φωνὴν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον ὅμως αἱ ἀποφάσεις τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἐκφράζουσαι τὸ φρόνημα τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτέστιν κλήρου τε καὶ λαοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν γνωστὴν διακήρυξιν τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν ἐν ἔτει 1848.

Τὸ δὲ δεύτερον καὶ σοβαρώτερον ἴσως σημεῖον εἶναι σήμερον ὁ ἀπὸ τοῦ Βορ-

ρᾶ ὀρμώμενος φοβερός ἀντικυκλών, ὅστις δὲν ἀπειλεῖ μόνον τὸν Προτεσταντικὸν κόσμον καὶ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, μεταδοθεὶς καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀλλ' ἤρχισε νὰ κρούῃ τὰς πύλας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἔχει ὡς σύνθημα τὸν ἀφελληνισμόν, δηλαδὴ τὸν ἐκμοδερνισμόν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ δὲ σοβαρώτατον πάντων εἶναι ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ἀφελληνισμὸς ἔχει πολυάριθμα θύματα μεταξὺ ὅχι μόνον τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς, ἀλλ' ὡς ἤτο ἐπόμενον καὶ πολλοὺς δογματικούς, τοῦλάχιστον μεταξὺ τοῦ Προτεσταντικοῦ κόσμου, ὡς βλέπομεν ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς Δογματικῆς ἐπιφανοῦς, ἀλλὰ μετριοπαθοῦς καθηγητοῦ τῆς συστηματικῆς Θεολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Βασιλείας, τοῦ Emil Brunner, δεινοῦ πολεμίου τῆς γνωστῆς θεωρίας τοῦ Harnack, διδάσκοντος ὅμως ἐν σελ. 82 ὅτι «ἐνῶ ὅλη ἡ μέχρι τοῦδε χριστιανικὴ παράδοσις ἐθεώρει ὡς οὐσιῶδες γινώρισμα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοιώσεως τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀθάνατον ψυχὴν, ἐπ' ἐσχάτων ἀμφισβητεῖται μὲ ἰσχυρὰ βιβλικὰ ἐρείσματα αὐτῆ αὐτῆ ἡ νομιμότης τῆς ἰδέας περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ὡς ὀφειλομένης εἰς τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν καὶ οὐσης ἀλλοτρίας πρὸς τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα». Ἄν δὲ ἤθελέ τις νὰ ἐρωτήσῃ ποῖον εἶναι τὸ κυριώτερον ἔρεισμα τῆς τρομακτικῆς ταύτης διαπιστώσεως, ὀζούσης ἐκ τοῦ γνωστοῦ καὶ ξένου πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν «θνητοψυχισμοῦ», εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ θεμελιώδης χριστιανικὴ διδασκαλία περὶ ψυχῆς (ἐβραϊστὶ Nephesh) εἶναι δῆθεν ξένη ὅχι μόνον πρὸς τὴν ἐβραϊκὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Καινὴν, διεισδύσασα τάχα εἰς αὐτὴν διὰ μέσου τῆς μεταφράσεως τῶν Ἑβδομήκοντα ἐκ τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ἐνῶ τόσοσιν ἡ Παλαιὰ ὅσον καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη γνωρίζουν δῆθεν μόνον ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ οὐχὶ ἀθανασίαν, οὔτε ἰδιαιτέραν ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς πράγματα ἐρμηνευτικῶς ἀβάσιμα καὶ ξένα

πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀδιάσπαστον ἐρμηνευτικὴν παράδοσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Ὁρθοδοξία ὅμως ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν λατρείαν, φέρουσαν κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν πολλῶν Παπῶν, ἐν οἷς Πῖος ὁ ΙΑ' καὶ Ἰωάννης ὁ ΚΓ', καὶ διαπρεπῶν ρωμαιοκαθολικῶν καὶ διαμαρτυρούμενων Θεολόγων, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐγκριτος θρησκευολόγος Fr. Heiler, τὴν σφραγιδα τῆς ἀρχαίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων. Ἀνάλογον δέ τι ἰσχύει καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πολιτικὸν καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν πολιὰν ἀρχαιότητα τοῦ ὁποίου εἰς τὰς κυρίας του γραμμάς ὑποστηρίζει μετὰ ἰσχυροτάτων ἐπιχειρημάτων ὁ μνημονευθεὶς πρό τινας ἀποβιώσας ἐπιφανῆς διαμαρτυρούμενος Γερμανὸς θεολόγος καθηγητῆς Heiler ἐν τῷ λαμπρῷ ἔργῳ του Altkirchliche Anatomie und Päpstlicher Zentralismus (1941).

Οἱ κίνδυνοι τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ἀμφοτέρα τὰ τελευταῖα δύο οὐσιώδη σημεῖα ταῦτα δὲν εἶναι καθόλου μικροί, λαμβανομένου πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀρρήκτου συνδέσμου τῶν στοιχείων τούτων πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἢ κατὰ τοῦ ὁποίου προμνημονευθεῖσα ἐπιθέσεις τῶν φανατικῶν θιασωτῶν τοῦ ἀφελληνισμοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποτελεῖ προφανῶς μέγιστον τῆς Ὁρθοδοξίας κίνδυνον. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι τόσοσιν ἢ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, ὅσον καὶ ἡ Θεολογία τῶν αὐτοκεφάλων ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν θὰ ἀγρυπνοῦν ἐπὶ τοῦ κινδύνου τούτου, ἐφ' ὅσον μάλιστα αἱ κατὰ τοῦ παραδεδομένου Χριστιανισμοῦ πρόσφατοι ἐπιθέσεις ἴσως θαμβώνουν διὰ τοῦ νεωτερισμοῦ των, ἔχουν ὅμως καθ' ἑαυτῶν οὐ μόνον τὴν ἀρραγῆ ἄλυσιν τῆς δισχισιέτους περίπου ἐρμηνευτικῆς παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ γρανιτῶδες ὑλικὸν τῶν ἱερῶν κειμένων, ὀρθῶς καὶ ψυχραίμως φιλολογικῶς καὶ ἱστορικῶς ἐρμηνευομένων.

Π.Ι. ΜΗΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

II'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Βουκουρέστι, Ἰανουάριος 1968

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηρῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον

Ἀθ ἡ ς

Μακαριώτατε,

Περιπόθητε ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι ἀδελφέ,

Ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρακινεῖ καὶ ἐφέτος ἡμᾶς, νὰ παρακαλέσωμεν τὴν Ὑμετέραν ἀγάπην νὰ ἀναλογισθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν αἰτίαν τῆς χαρᾶς τῶν Χριστιανῶν διὰ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, νὰ διακηρύξωμεν τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἡμῶν προσήλωσιν εἰς τὴν ὑπεράνω τῆς φάτνης τῆς Βηθλεὲμ κηρυχθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἀγγελίαν καὶ νὰ ἐνώσωμεν τὰς προσπάθειάς ἡμῶν, διὰ νὰ συμβάλωμεν εἰς τὸ νὰ ἐξαφανίσωμεν ὅλους τοὺς πόνοους καὶ τὰς διχονοίας τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἔλευσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον ἀποτελεῖ τὴν πειστικωτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν κόσμον, τὸν ὅποιον ἐδημιούργησεν. «Ὁὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. γ', 16). «Ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ· ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν» (Α' Ἰω. 8', 9-10).

Τὸ ἄσμα, τὸ ὅποιον ἡ οὐράνιος στρατιὰ ἔφαλεν ὑπεράνω τοῦ σπηλαίου τῆς Βηθλεὲμ «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. β', 14), ἀντιπροσωπεύει τὸ τελειότερον καὶ ὑπεροχώτερον ἄγγελμα, τὸ ὅποιον ἔλαβέ ποτε ἡ ἀνθρωπότης.

Τὸ ἄγγελμα αὐτό, ἀπὸ τοὺς χρόνους τοὺς πλέον μεμακρυσμένους, διετήρησεν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀπαν-

ταχοῦ ἀνθρώπων τὴν ἀγίαν ἐλπίδα νὰ ἴδουν τὸν κόσμον νὰ στηρίζεται εἰς θεμέλια ἀγάπης καὶ εἰρήνης, ἀδελφοσύνης καὶ ἀλληλεγγύης.

Αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ἔχουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ζητοῦν πάντοτε νὰ εὔρουν τὰ κατάλληλα μέσα, διὰ νὰ θέσουν εἰς ἐφαρμογὴν αὐτὴν τὴν ἀγγελίαν, ἰδιαίτερος ὅμως κατὰ τὰς ἀγίας αὐτὰς ἡμέρας λατρείας. Αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ὀφείλουν νὰ ἐνώσουν ἀνεπιφυλάκτως τὰς προσπάθειάς των πρὸς εὔρεσιν τῶν καλλιτέρων τρόπων πραγματοποίησεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδοκίας. Ὀφείλομεν μετὰ λύπης νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπὶ γῆς εἰρήνη, δὲν ὑπάρχει ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Ὁ κόσμος δὲν κατώρθωσε ἀκόμη νὰ στηριχθῆ εἰς θεμέλια ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, ἀδελφοσύνης καὶ ἀλληλεγγύης. Αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ὀφείλουν, διὰ νὰ δώσουν τὸ παράδειγμα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς καλῆς θελήσεως, νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος τὰς διαφοράς, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξύ των, καὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ συναντηθοῦν εἰς τὴν παλαιστραν, ὅπου διεξάγεται ἡ μάχη διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πᾶσαν καταπίεσιν· εἰς τὸν οἰκουμηνικὸν διάλογον, εἰς τὸν ὅποιον ὀφείλομεν νὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ νὰ ἐκλείψουν ἡ ἀγνοία καὶ αἱ ἀσθένειαι, νὰ ἐκδιώξωμεν τὸ ὕλικόν καὶ ἠθικὸν κακὸν τοῦ κόσμου.

Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις καὶ αὐτὰς τὰς διακηρύξεις, εὐχόμεθα ἐξ ὅλης καρδίας, ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου νὰ φέρῃ ἐγίαιαν, χαρὰν, εἰρήνην εἰς Ὑμᾶς, τοὺς ἱεράρχας, τὰ μέλη τοῦ ἱερατείου καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἀγίας Ὑμῶν Ἐκκλησίας, καὶ τὸ Νέον Ἔτος 1968 νὰ φέρῃ ἀφθονίαν οὐρανίων εὐλογιῶν.

Παρακαλοῦντες θερμῶς τὸν Παντοδύναμον νὰ δώσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἰρήνην καὶ καλὴν θέλησιν,

Ἀσπαζόμεθα Ὑμᾶς μετ' ἀδελφικῆς
ἐν Χριστῷ σαρκωθέντι ἀγάπης

† Ὁ Ρουμανίας ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Χριστιανουπόλεως κ. Μελετίου μὴ ἀποδεχθέντος τὴν ἐκλογὴν του ὡς Μητροπολίτου τῆς χηρευούσης Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 9 Φεβρουαρίου 1968, συσκεψαμένη ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐξέλεξε τοὺς πανοσιολογιωτάτους ἀρχιμανδρίτας Κωνσταντῖνον Σακελλαρόπουλον, Δαμασκηνὸν Λαζαρίδην καὶ Σωτήριον Τράμπαν πρὸς κατάρτισιν τοῦ τριπροσώπου δελτίου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Ἀντιβασιλεὺς ἀντιστράτηγος κ. Γ. Ζωϊτάκης, κατόπιν προτάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Παπακωνσταντῖνου, προέκρινε διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ χηρεύοντος θρόνου τῆς εἰρημένης Μητροπόλεως τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Κωνσταντῖνον Σακελλαρόπουλον, ἱεροκέρυκα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας.

Τὸ Μικρὸν καὶ τὸ Μέγα Μήνυμα τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Θεοφιλεστάτου κ. Κωνσταντῖνου ἐτελέσθη τὴν 15 Φεβρουαρίου.

Ἡ χειροτονία εἰς Ἐπίσκοπον τοῦ νέου Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντῖνου ἐγένετο εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν τὴν 18 Φεβρουαρίου ἐ. ἔτους. Τῆς ἱεροτελεστίας προέστη ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, συνιερουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Τρίκης καὶ Σταγῶν κ. Διουσιῖου, Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνοῦ, Κυθήρων κ. Μελετίου, Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος κ. Κωνσταντῖνου καὶ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Νικοδήμου. Τὴν τελετὴν τῆς χειροτονίας παρηκολούθησαν μὲ εὐλάβειαν καὶ ἀγαλλίασιν χιλιάδες πιστῶν, οἱ ὅποιοι ἐπευφήμησαν ζωηρῶς τὸν νέον Μητροπολίτην διὰ τῆς ἀναφωνήσεως «ἄξιος!».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος προσεφώνησε τὸν νέον Μητροπολίτην, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Θεοφιλεστάτε,

Ἡ ἀπροσδόκητος διὰ σέ κλήσις, ὅπως ἀνέλθης καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἱερατικὴν βαθμίδα, ἀποτελεῖ κλήσιν ἄνωθεν, ἐκ Θεοῦ προερχομένην. Ἀκριβῶς, διότι οὔτε τὸ ἐπιδίωκες οὔτε τὸ ἀνέμενες, ὁ Ποιμὴν τῶν προβάτων ὁ Μέγας σέ ἐκάλεσε, ἵνα ἀναδεχθῆς τὴν φροντίδα τοῦ ποιμνίου μᾶς ὀνομαστῆς καὶ μεγάλης Μητροπόλεως καὶ ἀξιοποιήσης τὰ πλοῦσια καὶ πολλὰ τάλαντα, μὲ τὰ ὁποῖα Ἐκεῖνος σέ ἐπροίκισεν. Εἶδεν ὁ Κύριος, ὅτι ὁ ὑπὲρ τοῦ οἴκου Του ζήλος σου κατέτρωγε τὴν ἀδολον καρδίαν σου καὶ ὅτι ἡ δόξα

τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ τοῦ τιμίου ὀνόματός Του σὲ προεκάλεε εἰς τοὺς ἀγῶνάς σου. Ἐπέβλεπεν ἐπὶ τὴν πτωχείαν καὶ ἀκτημοσύνην σου καὶ ἐγνώρισεν, ὅτι ἐπτώχευες κατὰ τὸ ἰδικόν Του ὑπόδειγμα, ἵνα μὴδὲν ἴδιον ἔχων καὶ «ἐν Θεῷ πλουτῶν» κατέχης τοὺς θησαυροὺς τῶν καρδιῶν ὄλων, ὅσοι ἠτύχησαν νὰ ἐδρίσκωνται ὑπὸ τὴν πατρικὴν καὶ πνευματικὴν σου φροντίδα. «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» ἐσημείωσεν, ὅτι παρὰ τοὺς ὀφείεις καὶ τραχεῖς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνάς σου παρεμεινες ταπεινὸς καὶ ἀδόξος, διαθέτων πᾶσαν ἰκμάδα τῆς δυνάμεώς σου, ἵνα σκορπίσης τὴν δρόσον τοῦ θείου Πνεύματος πανταχοῦ, ὅπου σέ ἐκάλεε τὸ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας καθήκόν σου.

Ἐντεῦθεν ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἐχέγγυον ἔχουσα τὴν μέχρι τοῦδε ἀγνήν καὶ ἀσπιλον βιοτήν σου καὶ τὴν πολύπλευρον ὑπὲρ αὐτῆς καρποφορίαν σου, σέ ἀπέσυρεν ἐκ τῶν πνευματικῶν ἐμπροσθοφυλακῶν, διὰ νὰ σέ τοποθετήσῃ ἐπὶ ἄλλης κινδυνωδεστεράς καὶ καιριοτέρας ἐπάλξεως. Σὲ θέλει τοῦ λοιποῦ στρατηγοῦντα εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου ἀγῶνας. Σὲ τοποθετεῖ ὡς καθοδηγοῦντα ὄχι μόνον τὰ πρόβατα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ποιμένας. Σὲ θέλει ὄχι μόνον ἰώμενον τὸ ἀσθενὲς καὶ καταδεσμοῦντα τὸ συντετριμμένον, ἀλλὰ καὶ ἐμπνέοντα καὶ στηρίζοντα τοὺς ἰατροὺς τῶν ψυχῶν καὶ δυναμοῦντα αὐτούς, ἵνα ἀποβῶσιν ἱαματικώτεροι καὶ πρὸς τὸ ποιμνιον συμπαθέστεροι. Σὲ τοποθετεῖ εἰς τύπον Χριστοῦ ὄχι μόνον διὰ νὰ Τὸν κηρύττῃς καὶ Τὸν δοξάζῃς ἐν τε τῷ σώματί σου καὶ τῷ πνεύματι, ἀλλὰ καὶ νὰ Τὸν ἐκπροσωπῆς. Ἀντιλαμβανόμεθα, μέγα τὸ σκάμμα ὁ ἀγὼν τραχὺς, αἱ δυνάμεις ὀλίγαι καὶ ἀσθενεῖς ἢ θεῖα ὁμως Χάρις, τὴν ὁποίαν μετὰ τῶν ἐλαβεστάτων ἀδελφῶν καὶ συνιερουργῶν ἐπὶ τὴν ἴδιαν ἡμῶν πρῶτον ἀσθένειαν καὶ κατόπιν σοῦ αὐτοῦ θὰ ἐπικαλεσθῶμεν, θὰ σέ ἐπισκιάσῃ θεραπεύουσα δὲ τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναπληροῦσα τὰ ἐλλείποντα, θὰ σέ ἀναδείξῃ ἄξιον ποιμενάρχην καὶ ἐπιδέξιον οἰκνοστρόφον τῆς θείας ὀλκάδος, τὴν ὁποίαν σοῦ ἐμπιστεύεται. Ἀναγνωρίζομεν, ὅτι τὸ ἔργον καὶ πολὺ καὶ βαρὺ. Ὁ καλῶν ὁμως καὶ δυνατὸς καὶ πανάγαθος. Σὲ ἀποστέλλει θὰ σέ συνοδεύῃ. Σὲ ἐπιφορτίζει ἀλλ' ὄζυγὸς τοῦ Κυρίου μας, διὰ τῆς Χάριτός Του, δὲν εἶναι δυσβάστακτος, τὸ δὲ φορτίον Του εἶναι ἐλαφρόν.

Καὶ ἡμεῖς σέ διαβεβαιούμεν, ὅτι καίτοι ἀνάξιοι νὰ διαχειριζόμεθα τοιοῦτους καὶ τοσοῦτους τῆς θείας Χάριτος θησαυροὺς, μεθ' ὄλων τοῦ ἐλαβεστάτου κλήρον καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ὁ ὁποῖος συμπροσεύχεται μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ὡς καὶ σύμπαντος τοῦ ποιμνίου τῆς ὄντως θεόθεν λαχούσης σοι Ἐπαρχίας, θὰ ἐκτείνωμεν ἰκετίδας πρὸς τὸν Κύριον τοῦ Ἀμπελώνος χεῖρας, ὅπως ἐνισχύῃ σε καὶ φωτίξῃ, ἵνα ὀδηγῆς τὸ ποιμνίόν σου εἰς νομάς σωτηρίους, βα-

δίξης δέ, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἐπραξες, τὸν δρόμον τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς, ὥστε ποιμαίνων τὸ ποιμνίον σου θεοφιλῶς, καὶ ἐπισκοπεῶν αὐτὸ μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μηδὲ ὡς κατακυριεύων τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύπος γινόμενος τοῦ ποιμνίου, ὅταν φανερωθῇ καὶ πάλιν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὁ Μέγας, νὰ λάβῃς τὸν ἀμαρῶντων μιᾶς ἐνδόξου καὶ ἀνεγκλήτου ποιμαντορίας στέφανον».

Βαθύτατα συγκεκινημένος ἐκ τῆς προσφωνήσεως ταύτης τοῦ Μακαριωτάτου, ὁ νέος Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντῖνος ἀντεφώνησεν ὡς ἑξῆς :

«Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Τίμιον Πρεσβυτέρειον,
Ἀδελφοὶ Χριστιανοί,

Οἱ ὕμνοι τῆς Πεντηκοστῆς, τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία μας ὀρίζει νὰ ψάλλωνται εἰς τὰς χειροτονίας τῶν Ἀρχιερέων, ὑπερθυμίζον, ὅτι ἀνάλογόν τι γεγονὸς λαμβάνει χώραν καὶ κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ χάρις τοῦ Τελεταρχικοῦ Παναγίου Πνεύματος στέργει νὰ κατέλθῃ ἐπὶ τὴν χοιρότητα τοῦ ὑποφαινομένου, διὰ νὰ τὸν ἀναδείξῃ διάδοχον Ἀποστολικοῦ ἀξιώματος.

Ἡ σκέψις αὕτη συγκλονίζει ἐκ θεμελίων τὴν ὑπαρξίν μου καί, ὡς ἄλλοτε ὁ Ἱερεμίας, τρέμω καὶ δειλιῶ πρὸ τῆς θεικῆς ταύτης κλήσεως καὶ ἀποστολῆς. Ὁ φόβος οὗτος δὲν μοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐπιζητήσω προαγωγήν.

Ὁ πόνος ὁμοῦ καὶ ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὴν Νύμφην τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ, τὴν μητέρα μας Ἐκκλησίαν, ὑπερενίσχυνε τοὺς ἐνδοιασμούς μου καὶ με ὑπεχρέωσε νὰ ἀποδεχθῶ τὴν ἐκλογὴν μου, ἣτις ἐγένετο ἀπὸ ἐπιλέκτους Ἱεράρχας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τιμὴν διὰ τὸν χειροτονοούμενον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰσχυρότεραν προτροπὴν πρὸς ἀποδοχὴν τῆς ἐκλογῆς του. Ἐὐχαριστῶ καὶ δοξάζω τὸν Θεὸν δι' αὐτό. Ναί, θὰ τὸν δοξολογῶ ἀκαταπαύστως, διότι ὠδήγησεν ἁγίους ὄντως Ἀρχιερεῖς, ἄνδρας ἐγνωσμένης πίστεως, ἀρετῆς καὶ σοφίας, νὰ γίνουν χειραγωγοὶ μου εἰς τὴν Ἀρχιερωσύνην. Τὴν ἐγνωμοσύνην μου ταύτην θὰ ἐκφράζω ἀκαταπαύστως διὰ τῆς ἐνεργοῦ καὶ μέχρι θυσιῶν ἀκόμη συμπαραστάσεώς μου εἰς τὸ ἀναθημουργικὸν μέγα ἔργον των ἐν τῇ Ἑλληνορθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Θερμὰς εὐχαριστίας ὀφείλω καὶ πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν, ὡς καὶ τὴν Αὐτοῦ Ἐξουχότητα τὸν Ἀντιβασιλέα, διότι προέκοιραν τὴν ἐλαχιστότητά μου.

Συγκινητικῶν, ἔπειτα, ἐνθάρρυνσιν παρέσχεν εἰς τὸν χειροτονοούμενον ὁ ἐνθουσιασμὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἐκπροσώπων τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, προθύμων νὰ συμπαρασταθοῦν εἰς τὸ σωστικὸν ἔργον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο γίνεται ἔτι συγκινητικώτερον, ὅταν διαπιστοῦται, ὅτι μεταξὺ τῶν

ἐπιθυμούντων νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπάρχουν καὶ ἐκλεκτοὶ ἐπιστήμονες. Πολὸ ὑπολογίζομεν εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοιούτων ἐκλεκτῶν προσώπων καὶ ἐπιφύλασσόμεθα ἐν καιρῷ νὰ ἀξιολογήσωμεν τὰς καλὰς των διαθέσεις.

Τὴν κληρωθειῶν μοι θεόσωστον Ἐπαρχίαν οὐδέποτε ἐπεσκέφθην. Πληροφοροῦμαι πάντως, ὅτι ζηλωταὶ καὶ ἀκάματοι ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας ὀργάνουν ἐπὶ συναπτάς δεκαετίας τὸ γόνιμον πνευματικὸν ἔδαφος τῆς περὶ τῆς ἐκείνης, τὸ ὁποῖον ἤδη παρουσιάζει ἀξιόλογον καρποφορίαν. Ὁ Κύριος τοῦ Ἀμπελώνος ἅς ἀνταμείβῃ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοὺς σκαπανεῖς. Αὐτοὶ «κεκοπιάκασιν καὶ εἰς τὸν κόπον αὐτῶν ἡμεῖς εἰσεληθόμεν».

Πνευματικοὶ οἰκοδόμοι Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, με γοητεύουν οἱ ἀγώνες σας καὶ αἱ ὑπηρεσίαι σας εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν μας. Σὰς ὀφείλω χάριτας διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ. Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης σὰς ὑπόσχομαι, ὅτι ἐφεξῆς θὰ ἔχετε καὶ ἐμὲ θερμὸν συμπαροστάτην σας.

Ὅμως εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦτο τῶν γονυκλιῶν προσενοχούμενων ὑπὲρ εὐδοώσεως τοῦ ἱεροῦ ἔργου τῆς ταπεινότητός μου ὑπάρχουν καὶ πολυάριθμοι ἐκπροσώποι τῆς Βοιωτικῆς Ἐκκλησίας. Θηβαῖοι καὶ Λεβαδεῖς εὐρίσκονται ἐδῶ, διὰ νὰ εὐχηθοῦν ἀφ' ἑνὸς τὸν χειροτονοούμενον, ἔπειτα δὲ διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρέτησουν. Ναί, ἡ ἐπὶ δωδεκαετίαν σπουδαία μᾶς τεροματίζεται σήμερον.

Ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ τῆς Βοιωτίας, ἡ ζωντανὴ καὶ ἔμπρακτος παρουσία σας εἰς τὸ κληρικὸν ἔργον τοῦ Ἱεροκήρυκός σας ἀποτελεῖ τραγὴν ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀναγκαιότητος, ἀλλὰ καὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ θείου Κηρύγματος εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ἐὐχαριστῶ τὸν ἀποστέλλοντα τοὺς Κήρυκας τοῦ Ἐυαγγελίου, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐλάβειάν σας διὰ τὴν ἐπαλήθευσιν ταύτην. Ὁ ἀμοιβαῖος πόνος μας ἐκ τοῦ χωρισμοῦ, τὸν ὁποῖον δημιουργεῖ ἡ εἰς Ἀρχιερεῖα χειροτονία μου, διασκεδάσεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ αὕτη Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ ἀξιοθαυμάστῳ μερίμῃ τῆς ἀπέστειλε Μητροπολίτην Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ἄνδρα ἰσχυρῶς θελήσεως, ἐγνωσμένης ἀρετῆς καὶ με ἔκτακτα διοικητικὰ χαρίσματα. Αἱ μέχρι στιγμῆς χειροτονίαι τῶν κατὰ πάντα ἀξίων Κληρικῶν ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Νικοδήμου ἐγγυῶνται καὶ περὶ τοῦ ἀγαμεμένου ἀντικαταστάτου ὡς Ἱεροκήρυκος, ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Θηβῶν.

Ἄς μοῦ συγχωρηθῇ τὴν στιγμήν ταύτην νὰ μνημονεύσω καὶ τὸ μικρὸν χωρίον τῆς γενετήρας μου, τὰ Δουμενὰ τῶν Καλαβρύτων. Αἱ κροσταλλοπηγαὶ του, αἱ ἐλατοβριθεῖς βοουνοκορυφαί του, οἱ πλαγιᾶς καὶ τὰ λαγκάδια του, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ εὐθύτης καὶ ὁ αὐθορμητισμὸς τῶν κατοίκων του, ἐθεμελίωσαν εἰς τὴν ψυχὴν μου βαθεῖαν ἀγάπην πρὸς τὴν ζωὴν τῆς ὑπαίθρου. Ἐχάρην τὰ μέγιστα, διότι καὶ ἀπὸ τῆς νέας μου θέσεως θὰ δύναμαι νὰ ἐπικοινωνῶ με τὸν κόσμον τῆς ὑπαίθρου, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου.

Εἰς τοιαύτας ἐξοχικὰς περιοχὰς διαβιῶν οἱ πολυαγαπημένοι μου ἐξ αἵματος ἀδελφοί, οἵτινες καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς ἱεροκηρυκτικῆς μου ἀποστολῆς μὲ ἀφῆσαν τελείως ἀπερίσπαστον καὶ οὐδέποτε μὲ ἠνώχλησαν δι' οἰονδήποτε ζήτημά των. Τὸν θερμοεὐχαριστῶ δι' αὐτὸ καὶ ἐπιθυμῶ καὶ ἀπαιτῶ ἀπὸ τῆν ἀδελφικῆν των ἀγάπην — πολὺ περισσότερον τώρα — νὰ μὴ θελήσουν ποτὲ νὰ μὲ παρενοχλήσουν δι' ἀτομικὰς ἢ οἰκογενειακὰς των ὑποθέσεις.

Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ἅς ἀναπαύῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀειμνήστων γονέων μου. Αἱ εὐχαὶ των ἅς μὲ συνοδεύουν καὶ κατὰ τῆν νέαν μου ἀποστολήν.

Τέλος, πολλὰς εὐχαριστίας καὶ βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην ἐφείλω εἰς τοὺς πρωτοεργάτας τῶν Χριστιανικῶν Φοιτητικῶν Κινήσεων, διότι κατὰ τὰ εὐδύιστα σπουδαστικά μου ἔτη ἐστάθησαν ἀληθῆνοι προμαχῶνες κατὰ τοῦ ἀφηνιασμένου κακοῦ καὶ στοργικοὶ τροφοδότης τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός μου.

Ἀδελφοί συμπροσευχόμενοι, ἤγγικεν ἡ στιγμή τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Παρακλήτου. Δεηθῆτε ἐκτενεστερον, ἵνα ἀξιωθῶ τῶν δωρεῶν Του.

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, ἀγαθονηθῆτε, ἵνα αἱ σεπτὰ χεῖρες ὑμῶν διακονήσουν τὸν Δωροεδότην καὶ ἀναβιβάσουν τὸν προχειωζόμενον ἐκεῖ, ὅπου ἡ τιμία ψῆφός Σας τὸν ἠθέλησεν».

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

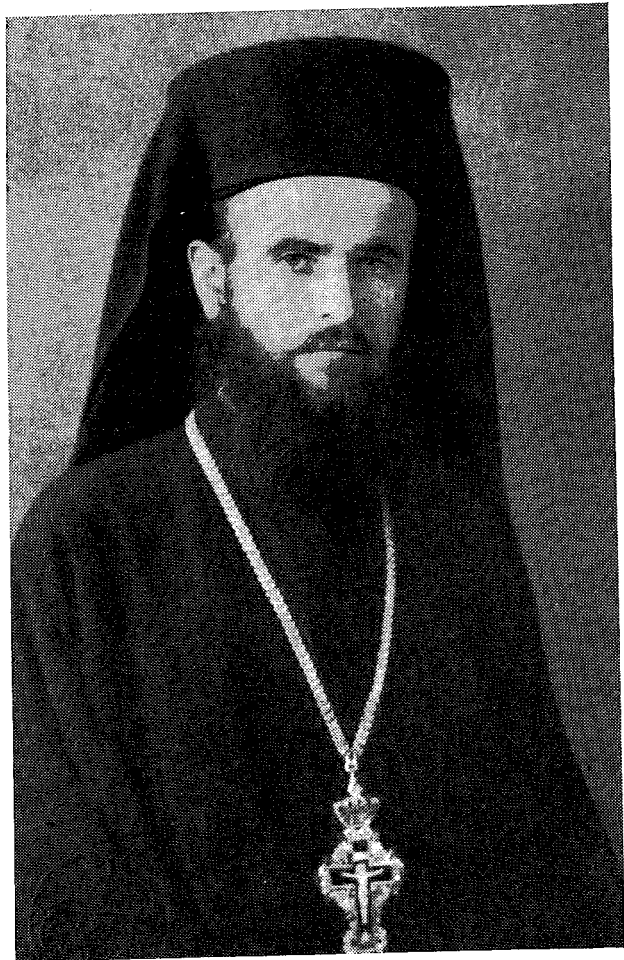
Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντῖνος, κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος Σακελλαρόπουλος, ἐγεννήθη τὸ 1918 εἰς Δουμινὰ Καλαβρύτων ἐξ εὐσεβῶν γονέων, γεωργοποιμένων τὸ ἐπάγγελμα, παρ' ὧν ἔτυχεν ἐπιμελοῦς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς.

Μετὰ τὰ πρῶτα ἐγκύκλια μαθήματα, τὰ ὁποῖα διήκουσεν εἰς τὴν γενέτειράν του, ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἡμιγυμνάσιον τοῦ χωρίου Χατζεῖκα (Τεμένη) Αἰγίου, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐνεγράφη εἰς τὴν Νυκτερινὴν Ἐμπορικὴν Σχολὴν Πατρῶν, τὴν ὁποῖαν ἐτελείωσεν ἐργαζόμενος τὴν ἡμέραν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν. Τὸ 1939 ἐκλήθη νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ στρατιωτικὰ του ὑποχρεώσεις, ὑπηρετήσας εἰς τὸ Σύνταγμα Τηλεγραφετῶν Ἀθηνῶν.

Μὴ δυνάμενος νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν μὲ τὸ ἀπολυτήριον τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς, ἠναγκάσθη νὰ φοιτήσῃ εἰς Νυκτερινὸν Γυμνάσιον τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου. Εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἰσήχθη τὸ 1942. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του, μετέσχεν ἐνεργῶς ὄλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως, ἐπίδοθαι παραλλήλως καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, ὅτε ἡ Πατρίς μας διέτρεχε τὸν ἔσχατον κίνδυνον, κατετάγη ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὰ Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς καὶ ἠγωνίσθη γενναίως διὰ τὴν σωτηρίαν της.

Τὸ 1948 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος διωρίσθη ὡς λαϊκὸς ἱεροκέρυξ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἀρτης. Εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου εἰσήλθε τὸ 1950, χειροτονηθεὶς Διάκονος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Κυροῦ Ἀνδρέου. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκλήθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς τὴν Σχολὴν Ἱεροκηρύκων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Μετὰ ταῦτα, ἀπεσπάσθη καὶ ἀπεστάλη ὡς ἱεροκέρυξ τῶν ἐν Κῶ τῆς Δωδεκανήσου

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντῖνος

Τεχνικῶν Σχολῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος. Τὸ 1956 μετετέθη ὡς ἱεροκέρυξ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπολιν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, ὅπου ὑπηρετήσας λίαν καρποφόρος ἐπὶ 12 συναπτά ἔτη, ἦτοι μέχρι τῆς 9 Φεβρουαρίου 1968, ὅτε ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Μητροπολίτης τῆς χηρευούσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων.

Κατὰ τὴν εἰκοσαετῆ σχεδὸν διακονίαν του ὡς ἱεροκέρυκος, ὁ π. Κωνσταντῖνος ἀνέπτυξε πλουσίαν καὶ ἀποδοτικὴν ἱεροκηρυκτικὴν, κατηχητικὴν, κοινωνι-

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, ΦΙΛΙΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΗΡΟΜΕΡΙΟΥ Κ. ΤΙΤΟΥ

Εἰς τὸ συγκληθὲν πρωτοβουλία τοῦ Νομάρχου Πρεβέζης κ. Ἀναστασίου Μάλλιαρη ἐν κοινότητι Καναλακίου Φαναρίου συνέδριον Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως¹, παρέστη προσκληθεὶς παρ' αὐτοῦ καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτος, εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ ὁποῦ ὑπάγεται ἐκκλησιαστικῶς ἡ περιφέρεια αὕτη.

Μετὰ γενομένην παρ' αὐτοῦ προσευχὴν ἐπὶ τῇ ἐν-ἀρξῇ τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου τούτου, ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐχαιρέτησε τοὺς κ. συνέδρους, εἰπὼν ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς :

« Ἀποδεχθεὶς λίαν εὐχαρίστως τὴν παρά τοῦ Νομάρχου Πρεβέζης κ. Ἀναστασίου Μάλλιαρη ἀποσταλεῖσάν μοι πρόσκλησιν, ὅπως παραστῶ κατὰ τὴν ἑναρξίν τοῦ παρόντος συνεδρίου Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως ἐν τῇ περιφερείᾳ Φαναρίου τοῦ Νομοῦ Πρεβέζης, ἐκφράζω κατ' ἀρχὴν τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας καὶ τὰ ἐγκάρδιά μου συγχαρητήρια πρὸς τὸν ἀξιότιμον κ. Νομάρχην Πρεβέζης, τὸν διακεκριμένον τῆς ἐπιστήμης ἄνδρα καὶ ἐξαιρετὸν κατὰ πάντα ἐκπρόσωπον τῆς Πολιτείας, ὅστις εἶχε τὴν εὐγενῆ πρωτοβουλίαν νὰ συγκαλέσῃ τοῦτο εἰς τὴν κοινότητα Καναλακίου, τὴν ὁσημέραι ἀναπτυσσομένην καὶ προαγομένην, ἀποτελοῦσαν τὴν διόδον πρὸς τὰς λοιπὰς τοῦ Φαναρίου κοινότητας καὶ τὴν γραφικὴν πόλιν τῆς Πάργας, ἀπευθύνω δὲ κατὰ δεύτερον λόγον πατρικὸν χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς κ.κ. συνέδρους, ὡς οἰκείος Μητροπολίτης τῆς περιφερείας ταύτης, προσφέρων ὑμῖν τὴν εὐλογίαν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἡ χαρὰ μου εἶναι μεγάλη, διότι διὰ πρώτην φορὰν παρίσταμαι εἰς συγκαλούμενον ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ

1. Τὸ συνέδριον συνεκλήθη τῇ 23/10/1967.

κὴν καὶ φιλανθρωπικὴν δράσιν, ἐργασθεὶς μὲ ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν. Οὕτως, ἴδρυσε παιδικοὺς σταθμούς, μαθητικὰ οἰκοτροφεία ἀρρένων καὶ θηλέων, γηροκομεῖον, σύγχρονον κέντρον νεότητος (διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὁποῦ συνῆψεν ὑπέρογκον προσωπικὸν δάνειον), ὀρφανοτροφεῖον θηλέων, πολλοὺς συλλόγους νέων καὶ νεανίδων καὶ κυριῶν, χριστιανικὰς ομάδας καὶ κύκλους κ.ο.κ.

Ὁ ἀδιάβλητος βίος, ἡ ἀρτία θεολογικὴ μόρφωσις, ἡ ἱεραποστολικὴ δράσις καὶ ὁ ἱερός ζῆλος τοῦ νέου Μητροπολίτου κ. Κωνσταντίνου ἀποτελοῦν ἐγγύησιν, ὅτι οἱ πιστοὶ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων θὰ εὐρουν ἐν τῷ προσώπῳ του μιμητὴν τοῦ Μεγάλου Ποιμένου, ἔτοιμον νὰ ἐκδαπανηθῇ εἰς τὴν ἱεράν διακονίαν καὶ νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ποιμνίου του.

συνέδριον τοιαύτης φύσεως, ὅπως ἐπικοινωνήσω μετὰ πάντων ὑμῶν, τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἀρχῶν τῶν κοινοτήτων τῆς περιφερείας ταύτης. Ἡ παρουσία δὲ τοῦ ἀξιότιμου Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Νομοῦ Πρεβέζης, τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος τοῦ Βασιλέως κ. Δόβα, τῶν προϊσταμένων τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Νομαρχίας Πρεβέζης, ὡς καὶ τῶν αἰδεσιμωτάτων ἱερέων τῶν ἐνοριῶν τῶν χωρίων τῶν κοινοτήτων Φαναρίου, τῶν Προέδρων καὶ γραμματέων αὐτῶν, τῶν δημοδιδασκάλων τῶν σχολείων αὐτῶν καὶ λοιπῶν ἀρχόντων, προσδίδει ἰδιαιτέραν ἐπισημότητα εἰς αὐτὸ καὶ εὐρύτητα, ἔχουσιν ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ γεγονός, ὅτι ὅλως αὐθορμήτως προσῆλθον πάντες οὗτοι, δηλοῖ τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον αὐτῶν, ὅπως παρακολουθήσωσι τὰς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ ἐνωτισθῶσι τὰ ἐκ τούτου προκύπτοντα μέγιστα ὄφελγη.

Ἡ σύγκλησις τοιούτων συνεδρίων χάριν τοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ τῆς χώρας ἡμῶν, ὑπὸ τὰς σημερινὰς μάλιστὰ ἐξαιρετικὰς περιστάσεις τῆς ἐθνικῆς ἀναδημιουργίας, τῆς ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐπιδιωκομένης, μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου, οὐ μόνον ἐνδείκνυται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται, καθ' ὅτι παρέχεται ἡ εὐκαιρία εἰς πάντας τοὺς ἔχοντας ἐθνικὸν παλμόν, πίστιν εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ὑγιεῖς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις, ὅπως ἀνανεώσωσι τὰς πνευματικὰς αὐτῶν δυνάμεις, ἀναπτέρωσωσι τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν φρόνημα, συγκροτήσωσι τὴν φάλαγγα τῶν ἐθνικοφρόνων πολιτῶν καὶ, μακρὰν πάσης ὕλιστικῆς καὶ ἀντεθνικῆς ἐπιδράσεως, ἐργασθῶσιν ἀπὸ κοινοῦ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπασχολούντων τὴν κοινωνίαν ἡμῶν προβλημάτων, συμβάλλων ἕκαστος ἐξ ὑμῶν διὰ τῆς ἐνεργοῦ ἀτομικῆς πρωτοβουλίας εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Ὅλοι ἐν προκειμένῳ ἀγαπῶντες τὴν πατρίδα ἡμῶν, τὴν κοιτίδα τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, ἀρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ὑποχρεούμεθα σφυρηλατοῦντες τοὺς πνευματικοὺς καὶ ἐθνικοὺς ἡμῶν δεσμούς, νὰ ἐργασθῶμεν ἕκαστος ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ, πρὸς ἐπικράτησιν πανταχοῦ τῆς χώρας ἡμῶν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ιδέας τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος ἡμῶν. Ἐὰν τοῦτο κατανοηθῇ καλῶς παρὰ πάντων καὶ δημιουργηθῇ συνείδησις τῆς εὐθύνης ἡμῶν ἐναντι τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδεύσωμεν πρὸς τὰ ἔμπροσθαι καὶ ν' ἀπολαύσωμεν τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Μόνον ὅσοι παρασυρθέντες ἠκολούθησαν ἀντιχριστιανικὰς καὶ ἀντεθνικὰς θεωρίας καὶ συστήματα, δὲν κατανοοῦσι τὴν σημασίαν τῶν λόγων τούτων καὶ δὲν αἰσθάνονται τὸ καθῆκον οὐτὸ πρὸς τὴν Πατρίδα των, διότι κατέστησαν ὄργανα τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, τῶν ἐπιβουλεομένων τὴν ὑποδούλωσιν αὐτῆς εἰς τὸν ἐπάρατον κομμουνισμόν, οὕτινος

τάς δλεθρίας ἐπιδράσεις καὶ συνεπειάς διεπιστώσαμεν κατ' ἐπανάληψιν, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν.

Καιρὸς λοιπὸν ἦτο ν' ἀνανήψωμεν πάντες καὶ συναισθανθῶμεν τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, ὅπως διασφαλίσωμεν τὸν πολύτιμον ἐθνικὸν ἡμῶν θησαυρόν, τὰ ἐλληνοχριστιανικά ἰδεώδη, διὰ τῶν ὁποίων ἐμεγαλοῦργησε τὸ Ἔθνος ἡμῶν. Ἡ ἀπεμπόλησις αὐτῶν ἄγει εἰς ὀλοσχερῆ καταστροφὴν, εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῶν πάντων, τὴν περιφρόνησιν τῶν αἰωνίων πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιών. Χρέος πάντων ἡμῶν εἶναι νὰ διατηρήσωμεν πάσας ἀλωβήτους καὶ ἀνοθεύτους ἐντὸς τοῦ γνησίου ἐλληνικοῦ χρώματος, καθιστῶντες αὐτάς σεβαστάς εἰς φίλους καὶ ἐχθροὺς τῆς χώρας ἡμῶν.

Κατανοοῦντες πάντα ταῦτα, ἀντιλαμβάνομεθα ὁποῖαν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν ἔχει ἡ ἐπιδιωκομένη παρὰ τῶν ἀρχῶν τῆς Πολιτείας κοινοτικὴ ἀνάπτυξις ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας. Αὕτη προάγουσα τὸν βίον τῶν πολιτῶν, συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ τὴν συμμετοχὴν πάντων εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ.

Εἰς τὰ συνέδρια δὲ τῆς παρουσίας μορφῆς παρέχονται ὁδηγίαι ὡς πρὸς τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς σκοποὺς, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει ἡ κοινοτικὴ ἀνάπτυξις. Ἐπὶ πλέον ἀναπτύσσονται οἱ παράγοντες, οἵτινες συμβάλλουν εἰς τὴν κατανόησιν τῆς σημασίας καὶ σπουδαιότητος αὐτῆς. Εἰς αὐτὴν σπουδαιότατον ρόλον ἀσφαλῶς διαδραματίζει ἡ προσωπικὴ αὐτενέργεια καὶ πρωτοβουλία εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ἡ χρησιμοποίησις πάσης ἐμφύτου καὶ ἐπικτήτου τυχόν ὑπαρχούσης ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν πολιτῶν ἰκανότητος ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ συνόλου τῆς μικρᾶς κοινωνίας μιᾶς ἐκάστης κοινότητος, ἡ κίνησις πρὸς ἐνέργειαν παντὸς καλοῦ.

Οὐδεὶς ἀπολύτως, ἔχων συνείδησιν τῶν προκυπτόντων ἐκ τῆς κοινοτικῆς ἀναπτύξεως ἀγαθῶν, παραμένει ἀδιάφορος καὶ ἀπαθής, οὐδὲ ἀναμένει τὴν ἐπίλυσιν τῶν πάντων ἐκ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ συμμετέχει ἐνεργῶς εἰς τὰ κοινά, μελετᾷ καὶ ἐφευρίσκει τρόπους ἐργασίας καὶ δράσεως καὶ ὑποβοηθεῖ ὅσον δύναται ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν ὄρων διαβιώσεως τῶν πολιτῶν. Ἔργα λόγου χάριν, ὡς ἡ κατασκευὴ μιᾶς γεφύρας, ἡ ἀνάπτυξις κήπου ἐν τινι σχολείῳ, ἡ δενδροφύτευσις μιᾶς περιοχῆς, ἡ ἀνέγερσις ἐνόσναου, ἡ ἐκκαθάρισις τόπου τινὸς ἐκ λιμναζόντων ὑδάτων, ἡ διάνοξις δρόμου, ἡ ἐπέκτασις δικτύου ὑδρεύσεως, ἡ τοποθέτησις κρηνῶν ἐν τινι χωρίῳ, ἡ διατήρησις τῶν ὄρων ὑγιεινῆς εἰς τε τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ οἰκόσιτα ζῶα, ἡ ἀποκτησις βοηθητικῶν χώρων εἰς τὰς κατοικίας τῶν χωρικῶν, ὁ ἐξωραϊσμός μιᾶς πλατείας, ἡ ἀνέγερσις ἡρώου, ὁ εὐπρεπισμός τοῦ κοινοτικοῦ νεκροταφείου, ἡ ἀποκτησις κοινοτικῆς βιβλιοθήκης, ἡ καλλιέργεια μελισσῶν, καὶ ὅσα ἄλλα, ἀποτελοῦν ἔργα κοινοτικῆς ἀναπτύξεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία καὶ ἡ αὐτενέργεια διαδραματίζουσι σπουδαιότατον ρόλον. Δι' αὐτὰ καὶ οἰαδῆποτε ἄλλα, δυνάμενα ν' ἀνα-

πτυχοῦν ἐν τινι κοινότητι, δὲν ἀπαιτοῦνται κυρίως οἰκονομικοὶ παράγοντες, ὅσον πνευματικαὶ δυνάμεις, ἀντλοῦσαι ἀπὸ τοῦ ἀκατανίκητον ἐλληνικὸν πνεῦμα γενναίας ἐμπνεύσεως δημιουργικῆς ἐργασίας καὶ ἐνεργείας.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, χάρις εἰς τὰς αἰωνίους ἰδέας τῶν ἀξιών, τὰς ὁποίας μᾶς ἐκληροδότησαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, δυνάμεθα νὰ μεγαλοῦργήσωμεν καὶ μεταμορφώσωμεν τὰ ἄγωνα καὶ τελματώδη μέρη εἰς γόνιμα καὶ καρποφόρα. Καὶ ἐκεῖ ἀκόμη, ἔνθα δὲν προσφύονται μέσα ἀνάλογα πρὸς ἀνάπτυξιν ἐκπολιτιστικῶν ἔργων, εἴμεθα εἰς θέσιν πολλὰ νὰ πράζωμεν, ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν ἐπίγνωσιν τῆς θέσεως καὶ ἀποστολῆς μας ἐναντι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ νὰ θέλωμεν ν' ἀξιοποιήσωμεν ὅσας ἰκανότητας ἔχομεν ἐντὸς ἡμῶν.

Εἰς αὐτὸ ὀφείλεται τὸ μέγα θαῦμα τῆς ἀρίστης ἀποδόσεως τῆς ἐφαρμογῆς τῆς κοινοτικῆς ἀναπτύξεως. Ἐχομεν δὲ πλεῖστα ὅσα παραδείγματα ἀρίστης ἐπίδοσεως ἀνθρώπων, κατανοησάντων τοὺς σκοποὺς ταύτης εἰς πολλὰ μέρη τῆς χώρας ἡμῶν. Ἐντεῦθεν, εὐλόγως καὶ πολὺ δικαίως ἐπαινεῖται καὶ ἐξαιρεται ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία καὶ δραστηριότης, ἥτις ἀναπτύσσεται παρ' ἀτόμων, εἴτε μεμονωμένως, εἴτε καὶ ὁμαδικῶς, ἐν τινι περιφερείᾳ. Ἰπάρχουν δὲ πλεῖστα ὅσα τοιαῦτα περιπτώσεις ἀγαθοποιῶν δράσεως, εἴτε ἱερέων, εἴτε διδασκάλων, εἴτε προέδρων κοινοτήτων καὶ ἄλλων προσώπων, αἵτινες ἐμποιοῦσι κατὰπληξιν καὶ προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν πάντων.

Ταῦτα ἐν συνόψει διαλογιζόμενοι κατὰ τὸ παρὸν συνέδριον τῆς κοινοτικῆς ἀναπτύξεως, θὰ αἰσθανθῶμεν ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν, ὡς οἰκεῖος ὑμῶν Ποιμενάρχης καὶ Ἐπίσκοπος, ἐὰν ὅσα θ' ἀναπτυχοῦν εἰς ὑμᾶς παρὰ τῶν ἐιδικῶν καὶ ἀρμοδίων, δυνηθῶν νὰ θεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν καὶ ἀποφέρωσι καλὰ ἀποτελέσματα. Θὰ εἶναι τοῦτο εἰς ἰδιαιτέρον τίτλος τιμῆς οὐ μόνον διὰ τὸν ἀξιότιμον κ. Νομάρχην Πρεβέζης καὶ τοὺς συνεργάτας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἐπετεύχθησαν πράγματα ἀπίστευτα εἰς ἔκτασιν καὶ μέγεθος.

Ἐξ ἄλλου, ἡ δημιουργία ἔργων ἀγαθῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποτελεῖ καθῆκον παντός Χριστιανοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα ἀπορρέουν ἐκ τῆς μεγάλῃς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης, ἣν ἐδίδαξεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένην πασῶν τῶν ἀρετῶν, ταύτην δὲ καλοῦμεν νὰ τηρήσωμεν εἰς τε τὸν οἰκογενειακὸν καὶ κοινωνικὸν ἡμῶν βίον. Ὡς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, ἕνα κοινὸν Πατέρα ἔχοντες τὸν Θεὸν καὶ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας μέλη ὄντες, ὀφείλομεν ν' ἀποδείξωμεν ἐμπράκτως, ὅτι εἴμεθα πιστοὶ Αὐτοῦ ὁπαδοί, τηροῦντες τὰς ἐντολάς καὶ τὸν τέλειον Νόμον Αὐτοῦ ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν.

Ὅθεν προτροπέμεθα πάντας ὑμᾶς, εἴ νὰ τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἐν φρονοῦντες, μηδὲν κατ' ἐριθείαν ἢ κενο-

ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΨΑΛΤΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ;

Ἐσχάτως, ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἀγαπητῶν «Ἱεροψαλτικῶν Νέων», ἀνεκινήθη ὑπὸ τοῦ ἐγκρίτου νομομαθοῦς συνεργάτου τῆς ἐφημερίδος, δικηγόρου κ. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, παλαιοῦ ἱεροψάλτου, τὸ θέμα τῆς κληρικῆς ἢ μὴ ιδιότητος τῶν περὶ τὴν ἱεράν ὕμνωδιαν ἐνασχολουμένων ἱεροψαλτῶν. Ἐτέθη δηλονότι ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα περὶ τοῦ κατὰ πόσον δύνανται οἱ εἰς τοὺς ναοὺς ἀσκοῦντες τὸ τοῦ ἱεροψάλτου ἱερὸν ἔργον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κληρικοί, καὶ δὴ καὶ κατώτεροι, ὡς ὀνομάζονται οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονοῦντες μὴ χειροτονημένοι λαϊκοί. (Πρβλ. ἄρθρ. 64 παρ. 4 Α.Ν. 2200/40, ἐνθα ρητῶς ὀνομάζονται οἱ ἱεροψάλται καὶ οἱ νεωκόροι ὡς οἱ ἀποτελοῦντες τὸν κατώτερον κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας). Εἰς τὴν σειρὰν τῶν συλλογισμῶν του, ὁ ἀρθρογράφος στηριζόμενος εἰς τοὺς προσαγομένους ἱεροὺς Κανόνας, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδίδηται τοῖς ἱεροψάλταις ἡ κληρικὴ ιδιότης, ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν τυγχάνουν νὰ εἶναι καὶ ἱερωμένοι.

Τὴν ἀφορμὴν πρὸς ἀνακίνησιν τοῦ θέματος ἔδωσαν, ἂν δὲν ἀπατώμαι, εἰς τὸν νομικὸν συνεργάτην τῆς ἐφημερίδος λόγοι ἀφορῶντες εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν κατοχύρωσιν τῶν ἱεροψαλτῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὸν τρόπον διορισμοῦ των καὶ ἀπολύσεως, ὡς καὶ εἰς τὸν τρόπον ἀσφαλίσεώς των. Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου καὶ πλείστοι ἐκ τῶν συμπαθῶν ἱεροψαλτῶν φέρονται, μετὰ τοῦ κ. Ἀναγνωστοπούλου, ἀντιτιθεμένοι εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι, βάσει τῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὅλης βυζαντινῆς νομοθεσίας, εἶναι κληρικοί, μὲ ὅλας τὰς ἐκ

τῆς ιδιότητος ταύτης ἀπορροεούσας ἐξιδιασμένους ὑποχρεώσεις καὶ τὰ συμπαρομαρτοῦντα δικαιώματα.

Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νέον. Ἐνεφανίσθη καὶ παλαιότερον, περὶ τὰ ἀρχὰς τοῦ αἰῶνός μας, καὶ προεκάλεσε τότε ἰκανὴν ἀμφισβήτησιν, τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἀχθείσης τότε ἐνώπιον τῆς Ὀλομελείας τοῦ Α.Π., ἣτις διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 15/26-2-1909 ἀποφάσεώς της ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς γνώμης, καθ' ἣν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες «ἐν τῇ τάξει τῶν κληρικῶν, καὶ τοὺς ψάλτας, εἴτε ἱερωμένους, εἴτε μὴ, περιλαμβάνουσιν»... (ὄρα τὴν ἀπόφασιν ἐν Συνοδικαῖς Ἐγκυκλίαις τ.Α' σ. 189 - Ἀθῆναι 1955). Διὰ τῆς ἀποφάσεώς του ταύτης ὁ Α.Π. ἤρχετο νὰ ἄρῃ τὴν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 17823/4-10-1900 Γνωμοδοτήσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ἐγερθεῖσαν ἀμφισβήτησιν ἂν ἐν τῷ ὄρω «Κληρικός» περιλαμβάνωνται καὶ οἱ ψάλται, νὰ ἀντικρούση δὲ τὴν δι' ἐκείνης ὑποστηρικθεῖσαν ἀρνητικὴν ἀποψιν, διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐκτιθεμένους λόγους. Εἰς τὴν διαμάχην ἐκείνην, ἣτις ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν ὑπὸ τῶν Δήμων διοριζόμενων τότε Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, ὅπως αὐτά, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου, διορίζωσι καὶ παύωσι τοὺς ἱεροψάλτας, ἔλαβε μέρος πλὴν τῆς Ἱεράς Συνόδου, καὶ ὁ τότε Εἰσαγγελεὺς τοῦ Α.Π. ἀείμνηστος Δ. Τσιβανόπουλος. Καὶ ἡ μὲν Ἱερά Σύνοδος διὰ τοῦ ἀπὸ 2-11-1907 ὑπ' ἀριθμ. 1351 ἐγγράφου της ἀπεδείκνυεν, ὅτι «οἱ τε Ἱεροὶ Ἀποστολικοὶ καὶ Συνοδικοὶ Κανόνες καὶ ἡ βυζαντινὴ νομοθεσία θεωροῦσιν ὡς κληρικούς ὑπαγομένους εἰς τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τῶν ἐπισκόπων τοὺς τε ψάλτας καὶ τοὺς ὑπηρέτας» (Βλ. Συνοδικαὶ Ἐγκυκλίαι τ. Α' σ. 149). Ὁ δὲ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Α.Π. δὲ τῆς ἀπὸ 24-1-1908 Γνωμοδοτήσεώς του ἐτάσσετο ἀνεπιφυλάκτως καὶ ἠτιολογημένως παρὰ τὸ πλεονεχὲς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὑποστηρίξας ἐκθύμως τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐρειδόμενα, συντελέσας οὕτως οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ ὄλου θέματος.

Τὸ ζήτημα, ἐρχόμενον ἐκ νέου εἰς φῶς, δὲν στερεῖται ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἐπικαιρότητός τινος, δοθέντος ὅτι τελευταίως πολὺς ἐγένετο καὶ γίνεται ἐν τῇ ἱεροψαλτικῇ τάξει λόγος, καὶ μάλιστα ἐξ ἀφορμῆς παλαιότερας μαζικῆς χειροθετήσεως τῶν ἐν Ἀθῆναις καὶ Πειραιεὶ μέχρι τότε ἀνευ χειροθεσίας ὑπηρετούντων ἱεροψαλτῶν, ἣτις χειροθεσία, ὡς πληροφοροῦμαι, ἐξελήφθη παρὰ τῶν οὕτως χειροθετηθέντων ὡς πλάγιος καὶ ἔμμεσος τρόπος ἀποστερήσεώς των ἐκ τῶν παρὰ τῷ ΙΚΑ ἀσφαλιστικῶν των δικαιωμάτων. Βεβαίως δὲν ἔχω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, πρόθεσιν νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο θέμα. Ἄλλωστε, πρακτικῶς, μικρὰν τοῦτο ἐνέχει σημασίαν, δεδομένου ὅτι οἱ εἰς τοὺς ναοὺς διακονοῦντες ἱεροψάλταις κατὰ τὴν μεγίστην αὐτῶν πλειονότητα δὲν ἀσκοῦσιν ὡς κύριον καὶ ἀποκλει-

δοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγοούμενοι ὑπερέχοντα σεαυτῶν, μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ἕκαστος» (Φιλ. β', 2-4). Συνειδησὶν ἔχοντες τοῦ προσορισμοῦ ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ καὶ τὸν Σωτῆρα Κύριον μιμούμενοι, ὡς ἀποβλέψωμεν εἰς «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος» (Φιλ. δ', 8).

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπικαλούμενοι τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, εὐχόμεθα εὐδώσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ παρόντος συνεδρίου»¹.

† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΣ

1. Παρακολούθησαν τὰς ἐργασίας τοῦ συνεδρίου τούτου μέχρι τῶν πρώτων μεταμεσημβρινῶν ὥρων, ἐλάβομεν κατ' ἐπανάληψιν τὸν λόγον κατὰ τὰς γενομένας ὑπὸ τῶν ἀρμόδιων εἰσηγήσεις, προσθέσαντες λίαν πολυτίμους παραινέσεις τῆς προσωπικῆς ἡμῶν γνώσεως καὶ πείρας ἐπὶ τῶν ἀναπτυχθέντων θεμάτων, ἀναπτέρωσαντες τὸ τε θρησκευτικὸν καὶ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν συνέδρων καὶ συμβαλόντες τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ συνεδρίου τούτου.

στικόν ἔργον τὴν τέχνην τοῦ ὕμνωδοῦ, ἀλλ' ὡς δευτερεύον καὶ ἐπικουρικόν, ἔχοντες ἐκ τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ ἀποκλειστικοῦ βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος ἐξησφαλισμένην τὴν ἀσφάλισιν καὶ συνταξιοδότησίν των. Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι εἰς τὸ TAKE ἀσφαλίζονται, βάσει τοῦ Α.Ν 19/20 Νοεμβρίου 1935, «καὶ οἱ ἔμμισθοι ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως χειροθετηθέντες ἱεροψάλται, οἱ ἀσκούντες ὡς μόνον ἐπάγγελμα τὸ τοῦ ἱεροψάλτου» (Πρβλ. Γ. Κελεμένη - Κ. Σπυροπούλου, Νομοθεσία περὶ Ἐνοριῶν καὶ TAKE. Ἀθήναι 1961 σ. 167 σημ. 2, ἐνθα ἀναφέρεται, ὅτι «ὁ νομοθέτης ἐσκόπει εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἀποτελούντων τὸν κατώτερον κλήρον ἱεροψάλτων, τῶν ἀποζώντων ἐκ μόνης τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου καὶ ἀφιερωσάντων ἑαυτοὺς εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς καὶ οὐχὶ καὶ τοὺς λοιποὺς, οἵτινες ἀσφαλίζονται ἀναλόγως τῆς φύσεως τῆς παρ' αὐτῶν ἀσκουμένης καὶ ἑτέρας ἐργασίας ἢ ὑπηρεσίας εἰς ἑτέρους ἀσφαλιστικούς Ὄργανισμοὺς ΙΚΑ, ΤΕΒΕ κ.λπ.).

Τὸ θέμα εἶναι γενικώτερον. Ἀφορᾷ εἰς τὴν θέσιν, ἣν δικαιοῦνται νὰ καταλάβουν ἐντὸς τοῦ ὄλου ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἱεροψάλται. Ἀφορᾷ εἰς τὴν φύσιν τοῦ λειτουργήματός των καὶ εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ ἐντὸς τῶν ἱερῶν Ναῶν, ἐν ὧρα λατρείας, ἀσκουμένου διακονήματός των. Τέλος, εἶναι ζήτημα ὄχι προσωπικῶν προτιμήσεων, οὔτε ἐξαρτώμενον ἀπὸ τυχόν μισθολογικὰ ἢ ἄλλα προνόμια ἢ ἐνδεχομένως τούναντιον ζημίας. Εἶναι εὐρύτερον καὶ ὡς τοιοῦτο δέον νὰ ἐρευνηθῇ ἀπὸ εὐρύτερας πῶς σκοπιᾶς, καὶ δὴ καὶ ἐξ ἐπόψεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Νόμων τῆς Πολιτείας, προκειμένου νὰ καταλήξωμεν εἰς ἀβίαστα καὶ λογικὰ συμπεράσματα.

Ἀρχικῶς, ὡς εἶναι γνωστόν, δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἰδία τάξις ψαλτῶν ὑπὸ τὴν σημερινὴν τοῦ ὄρου ἔννοιαν. Τοὺς τότε ἐν τῇ λατρείᾳ χρησιμοποιουμένους ἀπλοῦς ψαλμοὺς καὶ ὕμνους, συνέψαλλεν ἐν κατανύξει καὶ εὐλαβείᾳ, κατὰ τὰς λειτουργικὰς συνάξεις τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, ἅπαν τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν. Ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον γινομένη ψαλμωδία ἔφερεν ἀντιφωνικὸν χαρακτήρα, ἥτοι τὸ πλῆθος ἐπανελάμβανε στερεοτύπως τὴν αὐτὴν, ἀρχικῶς, ἱκετήριον ἐπίκλησιν, μεθ' ἓνα ἕκαστον στίχον τοῦ Ψαλτηρίου, ὃν μεγαλοφώνως ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἀνεγίνωσκεν. Ὁ εἰς προεξήρχε καὶ ὁ λαὸς «συνυπήχει», ὑποψάλλων τὸ ἀντίφωνον.

Βαθμηδὸν ὁμοῦς ἡ χριστιανικὴ κοινότης ἐπληθύνθη. Ἡ κατάπαυσις τῶν διωγμῶν καὶ ἡ ταύτην διαδεχθεῖσα ἐλευθερία καὶ ἀνεσις διὰ τὴν Ἐκκλησίαν εἶχον ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν ἀπτόμον αὐξησην τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν διὰ τῆς ἀθρόας προσελεύσεως ὀλοκλήρων ομάδων ἀνθρώπων εἰς τὴν νέαν Πίστιν. Ἡ ποσότης, ὡς εἶκος, κατέστρεψεν, ἐν πολλοῖς, τὴν ποιότητα. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐσπερήθη τῆς εὐχερείας νὰ ἐκπαιδεύη καταλλήλους τοὺς μαζικῶς προσερχομένους εἰς τὰς τάξεις τῆς νέου

προσηλύτους εἰς τὴν συμπαλμωδίαν. Ἐπὶ πλέον, διὰ τῆς καλλιέργειας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, οἱ ὕμνοι κατέστησαν πολυπλοκώτεροι καί, ὡς ἐκ τούτου, δυσκολώτερον δυνάμενοι ὑφ' ὄλων ἐν χορῶν νὰ ἐκτελεσθῶσι ἄνευ σφαλμάτων καὶ ἀποφυγῆς ἐνδεχομένως χασμωδίας καὶ ἀταξίας. Τότε ἡ Ἐκκλησία ἀνέθεσεν εἰς ὠρισμένα πρόσωπα τὴν, ἐξ ὀνόματος τοῦ πληρώματος, ἀναφορὰν τῶν ὕμνων, τοῦ λαοῦ περιορισθέντος νὰ παρίσταται σιγηλῶς προσευχόμενος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας λατρείας. Οὕτως, ἐδημιουργήθη ἡ ἰδιαίτερα τάξις τῶν ψαλτῶν.

Ποίαν ὁμοῦς θέσιν κατεῖχον οἱ ψάλται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν; Ποίαν θέσιν δίδουν εἰς αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας Κανόνες; Εἶναι ἄρα γε οὗτοι κληρικοί; Καὶ πῶς, ἐν καταφατικῇ περιπτώσει, δυνάμεθα κανονικῶς νὰ κατοχυρώσωμεν τὴν ἀποψιν ταύτην; Εἰς τὰ ἐνδιαφέροντα ταῦτα ἐρωτήματα δέον, ὅπως δοθῇ διαφωτιστικὴ ἀπάντησις ἐξ ἐπόψεως τόσο τῶν ἱερῶν Κανόνων, ὅσον καὶ τῶν Νόμων.

Α) ΠΟΙΟΙ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Τοῦ κυρίως θέματος ἀφορῶντος εἰς τὴν κληρικὴν ἢ μὴ ἰδιότητα τῶν Ψαλτῶν, δέον ὅπως προταχθῇ ἡ λύσις τοῦ συστηματικῶς προηγουμένου τοιοῦτου, τοῦ ἀναγομένου εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ ὄρου Κληρικός, κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. Ἀπλῆ ἀναδρομὴ εἰς τούτους πείθει πάντα καλόπιστον ἐρευνητὴν, ὅτι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὄρου «κληρικός» δὲν περιλαμβάνονται μόνον οἱ διὰ τῆς χειροτονίας κατέχοντες ἓνα τῶν γνωστῶν τριῶν βαθμῶν τῆς Ἱερωσύνης, ἥτοι οἱ Ἐπίσκοποι, οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι, ἀλλὰ καὶ τινες ἄλλοι. Ἡ διατύπωσις τοῦ γράμματος τῶν Ἱερῶν Κανόνων ρητῶς κατονομάζει πλὴν τῶν ἱερωμένων, ὧς εἴπωμεν, κληρικῶν, καὶ ὠρισμένην κατηγορίαν ἄλλων κληρικῶν, ἀναφέρουσα τούτους εἴτε ὡς «λοιποὺς κληρικούς», εἴτε ὡς «ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ», εἴτε ὡς τοὺς «ἐν κλήρῳ» κ.λπ. Οὕτω, κατὰ τὸν Η' κανόνα τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, «Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενομένης, μὴ μεταλάβοι...». Ὁμοίως, κατὰ τὸν ΙΗ' τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, «Ὁ χήραν λαβὼν ἢ ἐκβεβλημένην ἢ ἑταίραν ἢ οἰκέτιν ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς οὐ δύναται εἶναι Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ». Ἐνταῦθα οἱ Ἱεροὶ Κανόνες σαφῶς δηλοῦσιν, ὅτι πλὴν τῶν Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, εἰσὶ καὶ ἄλλοι τινές, ὄχι πάντως ἀπλοῖ λαϊκοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τοῦ κλήρου. Τούτους συλλήβδην ὀνομάζουσι ὡς ἀνήκοντας εἰς τὰ μέλη τοῦ «καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ». Σαφέστερον δηλοῦται τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ ΝΑ' τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων Κανόνι, ἐνθα οἱ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, ὡς καὶ οἱ ἱερωμένοι (κεχειροτονημένοι) κληρικοί, διαστέλλονται τῶν λαϊ-

κῶν· «Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος ἢ ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ γάμου καὶ κρεῶν καὶ οἴνου, οὐ δι' ἄσκησιν, ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεται... ἢ διορθούσθω ἢ καθαιρείσθω καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποβαλλέσθω. Ὡς αὐτὼς καὶ λαϊκός». Διὰ τοῦ Κανόνος τούτου καθίσταται πρόδηλον, ὅτι ἄλλη ἢ τάξις τῶν λαϊκῶν καὶ ἄλλη τῶν κληρικῶν, ἐν ἧ καὶ «οἱ ὄλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ» διακρίνονται. Ἐάν οἱ τελευταῖοι οὗτοι οὐδὲ ὄλως διέφερον τῶν λαϊκῶν, ἀπλούστατα ἢ δὲν θὰ ἀνεφέροντο ἐν τῷ Κανόνι κεχωρισμένως ἀπ' αὐτῶν, ἢ θὰ παρεῖλκεν ἢ ἀναφορὰ τῶν λαϊκῶν. Ὁ κανὼν, δι' ὅσων περιλαμβάνει, σαφῶς διαχωρίζει τῶν λαϊκῶν τοὺς τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. Τὰ αὐτὰ που ἐπὶ τοῦ προκειμένου διαγορεύουσι καὶ πλεῖστοι ὅσοι ἕτεροι ἱεροὶ Κανόνες, ἐκ τῶν ὁποίων ὄλως ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τοὺς ΖΓ', ΖΘ' καὶ Ο' τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων καὶ τὸν Π' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύονται: «Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, ἢ τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγόμενων, ἢ λαϊκὸς μηδεμίαν ἀνάγκην βαρυντέραν ἔχει ἢ πράγμα δυσχερές, ὥστε ἐπὶ πλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας...». Εἰς τὸν παρατεθέντα Κανόνα οἱ πρότερον «τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ» ἀναφέρονται νῦν ὡς «ἐν κλήρῳ τεταγμένοι». Ἡ ἀντιπαράθεσις καὶ ἐνταῦθα τῶν λαϊκῶν πείθει, ὅτι κληρικοί ἔθεωροῦντο, πλὴν τοῦ Ἐπισκόπου, Πρεσβυτέρου καὶ Διακόνου, καὶ ἕτεροί τινες, μὴ ἐνταῦθα κατονομαζόμενοι, ὡς ὄντες γνωστοὶ τότε τοῖς πᾶσι. Ὁ ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, ἐρμηνεύων τὸν ἀνωτέρω Κανόνα, σημειώνει: «ὅποιος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος ἢ ἀπλὸς κληρικός...». (Πηδάλιον, Ἀγαπίου καὶ Νικοδήμου. Ἀθήναι 1908, σ. 285). Ὑπάρχουσι λοιπὸν καὶ κληρικοί καὶ πέραν τῶν διὰ τῆς χειροτονίας καὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης κατεχόντων ἕνα τῶν τριῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς βαθμῶν.

Τὴν ἴδιαν κατ' οὐσίαν διάκρισιν δύναται τις νὰ ἀνεύρη καὶ εἰς ἄλλους Κανόνες, φραστικῶς μὲν διαφόρως πῶς ἐκφερομένους, πλὴν εἰς τὸ αὐτὸ ἀποβλέποντας τέλος. Διότι εἰς πλείστους ἄλλους Κανόνες καθίσταται δῆλον, ὅτι ὑπὸ τοὺς τρεῖς γνωστοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης δὲν ἐξαντλεῖται τὸ περιεχόμενον τοῦ ὅρου «Κληρικός», ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς ἄλλα, ἐκτὸς τούτων πρόσωπα. Ὁ ΙΔ' Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὀρίζει: «Ἦρσεν ἵνα ὁσπισθήποτε τῶν Ἐπισκόπων ἢ Πρεσβυτέρων ἢ Διακόνων ἢ Κληρικῶν, πράγματος αὐτῶ ἐγκληματικοῦ...». Ἐκ τῆς φραστικῆς διατυπώσεως τοῦ Κανόνος πείθεται πᾶς τις περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀνωτέρω διατυπωθέντος ἰσχυρισμοῦ, ὅτι κληρικοί θεωροῦνται πλὴν τῶν ἱερωμένων καὶ ἕτεροί τινες.

Οἱ ὡς ἄνω ἀναφερθέντες Κανόνες, ὡς εἶναι διατετυπωμένοι, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ δημιουργήσουν τὴν ἐσφαλμένην ἐντύπωσιν, ὅτι ὡς «ἐν κλήρῳ τεταγμένους» ἢ «τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ» θεωροῦσι τοὺς μοναχοὺς, καθ' ὃ φέροντας κληρικὴν

ἐνδυμασίαν. Ναὶ μὲν — δύναται νὰ εἴπη τις — ὑπάρχουσι κληρικοί πλὴν τῶν ἱερωμένων, οἱ οὕτω πῶς καλούμενοι «ἐν κλήρῳ τεταγμένοι», ὅμως ὡς τοιοῦτους οἱ ἱεροὶ Κανόνες θεωροῦσι τοὺς μοναχοὺς καὶ αὐτοὺς ὑπαινίσσονται. Πρὸς διασάφησιν τοῦ θέματος ἀνάγκη νὰ προστρέξωμεν εἰς ἑτέρους Κανόνες, ἐνθα διαλύεται παντελῶς ἢ παρεξήγησις. Ἰδοὺ τί ἀναφέρει ὁ ΟΖ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ Κληρικούς, ἢ ἀσκητὰς ἐν βαλανεῖῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πάντα χριστιανὸν λαϊκόν...». Διὰ τοῦ Κανόνος τούτου καθορίζονται σαφῶς αἱ ἐξῆς τάξεις χριστιανῶν ἐν γένει: πρῶτον μὲν οἱ ἱερατικοί, δεύτερον οἱ κληρικοί, τρίτον οἱ ἀσκηταί, δηλ. οἱ μοναχοί, καὶ τέταρτον οἱ λαϊκοί. Ἐπομένως, ἄλλη ἢ τάξις τῶν ἱερατικῶν, ἢ τοῦ κληρικῶν ἀπλῶς, ἢ τῶν μοναχῶν καὶ ἄλλη ἢ τῶν λαϊκῶν. Καὶ περὶ μὲν τῶν μοναχῶν καὶ λαϊκῶν οὐδεμίαν γεννᾶται ἀμφισβήτησις. Σαφῆς ἢ μετὰ τῶν διάκρισις. Ζήτημα γεννᾶται ὡς πρὸς τὴν ἐννοίαν τῶν δύο, ἐκ πρώτης ὄψεως, ταυτοσήμενων ὄρων «ἱερατικός» καὶ «κληρικός». Ἐρμηνεύων τὸν κανόνα τοῦτον, ὁ Ζωναράς ἀποφαίνεται: «... τοῖς δὲ τοῦτο ποιούσι, ἱερατικοῖς μὲν οὔσι, τοῖς περὶ τὸ βῆμα δηλονότι, καὶ κληρικοῖς, τοῖς ἄλλως ἐν κλήρῳ τεταγμένοις...». Σαφέστερον πῶς ἐρμηνεύει τὸν Κανόνα ὁ Βαλσαμών, λέγων ἀπεριφράστως: «Ὁ κανὼν διαφορὰν ποιεῖται ἱερωμένων, κληρικῶν, ἀσκητῶν καὶ λαϊκῶν. ἱερωμένοι γὰρ εἰσιν οἱ τοῦ Βήματος, οἱ καὶ χειροτονοῦμενοι. Ἐπίσκοποι δηλονότι, ἱερεῖς, διάκονοι καὶ ὑπόδιάκονοι. Κληρικοί δὲ πάντες οἱ ἐκτὸς τοῦ Βήματος ἐν ναοῖς ἐξυπηρετούμενοι...».

Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν πλέον ταύτην, τῆς σαφοῦς πλέον διακρίσεως μετὰ τῶν ἱερατικῶν καὶ κληρικῶν, χρησιμοποιοῦνται οἱ ὅροι οὗτοι ἐν τοῖς ἐξῆς Κανόνισιν: ἐν τῷ ΚΖ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, διαλαμβάνονται: «Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ Κληρικούς ἢ λαϊκοὺς, καλουμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἰρεῖν διὰ τὸ τὴν ὕβριν τῆ τάξει προστρίβεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ». Κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα, ὡς ἐρμηνεύει τοῦτον ὁ ὅσιος Νικόδημος, οἱ λαϊκοί, κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ ἱερωμένοι καὶ οἱ κληρικοί, νὰ μὴ παίρνουν μερίδιαν φαγητῶν ἀπὸ τὰ συμπόσια καὶ τὰ ὑπάγουσιν εἰς τοὺς οἴκους των...» (Πηδάλιον, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 417). Παρομοία διάκρισις γίνεται ἐν τῷ Λ' Κανόνι τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοπικῆς Συνόδου, ὀρίζοντι: «Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ Κληρικούς μάγους ἢ ἔπαισιδους εἶναι» κ.λπ.

Ἐπὶ πλέον, ἀπόδειξιν τῆς κληρικῆς ιδιότητος τῶν «ἐκτὸς τοῦ Βήματος» φρονούμεν ὅτι ἀποτελεῖ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ἡ συχνάκις ἐμφανιζομένη ἐν τοῖς Κανόνισιν περίπτωσις, καθ' ἣν ἀμφοτέραι αἱ τάξεις τῶν ἱερατικῶν καὶ τῶν Κληρικῶν τίθενται εἰς τὴν αὐτὴν μοῖραν καὶ ἀντιμετωπίζουσιν ἀπὸ κοινοῦ τὰς κυρώσεις τῶν κανόνων ἀφορώντων εἰς

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΝ

ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

Ἄς ἴδωμεν τώρα τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῶν μοναστηρίων.

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἡμέρας θὰ μᾶς δώσῃ μίαν ἰδέαν τῶν ἀπασχολήσεων τοῦ μοναχοῦ :

6—8 π.μ. Πρωΐναι Ἀκολουθίαι (3ῆ ὥρα, 6ῆ ὥρα, Θ. Λειτουργία καὶ ἐλλείψει αὐτῆς τὰ Τυπικά).

8 π.μ. Πρόγευμα.

9—13 Ἔργασία εἰς τὰ ἐργαστήρια τῆς Μονῆς.

13—14 Γεῦμα.

14—18 Ἔργασία (ὠσαύτως).

18.00 Δεῖπνον.

18.30'—21.30' Ἐσπεριναὶ Ἀκολουθίαι (9ῆ ὥρα,

Ἐσπερινός, Ἀπόδειπνον, Μεσονυκτικόν, Ὁρθρος, 1ῆ ὥρα) ⁷⁹.

Ἐκτὸς αὐτῶν ἕκαστος μοναχὸς κάμνει εἰς τὸ κελλὸν του τὰς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ προσευχὰς καὶ μετανοίας.

Οἱ μοναχοὶ ὠσαύτως (ἄρθρον 55 Κανονισμοῦ) εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ μελετοῦν μετὰ προσοχῆς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὰ Πατερικά (Βίους καὶ γνωμικὰ Πατέρων).

Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ πρόγραμμα, μεγάλη σημασία δίδεται καὶ πολλὰ ὧρα τῆς ἡμέρας ἀφιερώνονται εἰς τὴν ἐργασίαν. Τοῦτο δὲ διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, διότι ἀνέκαθεν ὁ ἀνατολικὸς μοναχισμὸς

79. Παρὰ D. I. Doens. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 82.

ἀποχὴν ἀπὸ ὀρισμένων πράξεων, μὴ ἐπεκτεινομένη μέχρι τῶν λαϊκῶν. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν σχετικῶς τὸν ΜΑ' Κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου: «Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικὸν ἢ Κληρικὸν ἄνευ Κανονικῶν γραμμάτων ὀδεύειν», τὸν ἐπόμενον τούτῳ ΜΒ' τῆς αὐτῆς: «Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικὸν ἢ Κληρικὸν ἄνευ κελύσεως ἐπισκόπου ὀδεύειν». Διὰ τῶν Κανόνων τούτων ἐπιβάλλονται κανονικαὶ ὑποχρεώσεις ἀφορῶσαι εἰς τοὺς κυρίως κληρικούς, δηλ. τοὺς χειροτονημένους, καὶ εἰς τοὺς ἀπλῶς «ἐκτὸς τοῦ Βήματος» κληρικούς, οἷον ἢ ἀπαγόρευσις ἀναλήψεως ταξιδίου ἄνευ συστατικῶν γραμμάτων καὶ ἀδείας τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου. Εἰς πλείστας δι' ὅσας ἄλλας περιπτώσεις Ἱερατικοὶ καὶ Κληρικοὶ εὕρισκονται πρὸ κοινῶν διὰ μόνους αὐτοὺς ἀπαγορεύσεων, πρὸ κοινῶν ἐμποδίων, ἐκεῖ ἔνθα διὰ τοὺς λαϊκοὺς οὐδὲν τὸ ἀπεῖργον ὑπάρχει. Ἔστωσαν ὡς παράδειγμα ὁ ΝΔ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοπικῆς Συνόδου, ὀρίζων: «Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς ἢ Κληρικούς τινες θεωρίας θεωρεῖν ἐν γάμοις καὶ δεῖπνοις», ὁ ΝΕ' τῆς αὐτῆς διαγορεύων: «Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς ἢ Κληρικούς ἐκ συμβολῆς συμπόσια ἐπιτελεῖν», καὶ ὁ Γ' τῆς Α' Οἰκουμενικῆς, ἔχων οὕτως: «Ἀπηγόρευσε καθόλου ἢ μεγάλη Σύνοδος, μήτε Ἐπισκόπων, μήτε Πρεσβυτέρων, μήτε Διακόνων, μήτε ὅλων τινῶν ἐν κλήρῳ, ἐξείναι συνείσακτον ἔχειν» (Πρβλ. καὶ Ε' τῆς Πενθέκτης).

Ἐκ τῶν οὕτως λεχθέντων καταφαίνεται πλέον, ὅτι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες δύο τάξεις κληρικῶν θεσπίζουσι. Τοὺς Ἱερωμένους, ἦτοι τοὺς Ἐπισκόπους, Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, τοὺς τῷ Ἱερῷ Βήματι παρεδρεύοντας, ἀφ' ἑνός, καὶ τοὺς ἀπλοῦς κληρικούς, τοὺς ἐκτὸς τοῦ Βήματος ἐν τῷ ναῷ διακονοῦντας. Πρὸς διαστολὴν τῆς μιᾶς τάξεως ἀπὸ τῆς ἄλλης, ἕτεροι Κανόνες παρεισάγουσι διαφορετικὴν δι' ἑκατέραν ὀρολογίαν. Ἦτοι τοὺς μὲν Ἱερωμένους καλοῦσι Ἀνώτερον κλῆρον, τοὺς δὲ λοιποὺς Κατώτερον.

Ὁ ΛΣΤ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, σαφῆ ποιούμενος ἐν προκειμένῳ τὴν διαφορὰν, διατείνεται: «Ἦρσεν ἵνα οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοί, ἐν αἷς ἔχουσιν αἰτίαις... οἱ γείτονες Ἐπίσκοποι ἀκροάσωνται αὐτῶν». Ἐνταῦθα οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, μετὰ τῶν μὴ ἀναφερομένων Ἐπισκόπων, λόγῳ τοῦ ὅτι ἀπ' αὐτῶν σκοπεῖ νὰ προφυλάξῃ τοὺς εἰρημένους ὁ Κανὼν, ἀποτελοῦσι τὸν ἀνώτερον λεγόμενον κλῆρον, ἐνῶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ τὸν κατώτερον. Τῆς αὐτῆς ἐννοίας τυγχάνει καὶ ὁ ΡΛΔ' τῆς ἰδίας τοπικῆς Συνόδου, ὁμιλῶν περὶ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου κλήρου: «Ἦρσεν ἵνα Πρεσβύτεροι, Διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοί». Ἐπιτολαία ἀνάγνωσις τῶν ὡς ἄνω Κανόνων ἐνδεχομένως νὰ ἀγάγη τινὰς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δῆθεν οἱ εἰρημένοι κανόνες διὰ τοῦ «καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοί» συνδέουσι κατὰ τὴν οὐσίαν τὴν φράσιν ταύτην πρὸς τὴν ιδιότητα τῶν προηγουμένως ἀναφερθέντων Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων. Ὅτι δηλαδὴ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ὁμοῦ μετὰ τῶν «λοιπῶν» ἀποτελοῦσι τὸν κατώτερον κλῆρον. Πλέον προσεκτικὴ ὁμως καὶ ἐπισταμένη μελέτη τῶν Κανόνων τούτων πείθει περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Τὸ νόημα τῶν συνοπτικῶς ἐκφερομένων εἶναι: Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, ἀποτελοῦντες τὸν ἀνώτερον Κλῆρον, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὸν κατώτερον τοιοῦτον... Διότι ἐὰν ἐκκληθῶσιν οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Διάκονοι ὡς ἀνήκοντες εἰς τὸν κατώτερον Κλῆρον, τότε θὰ προέβη ἀσυμφωνία Κανόνων, καθότι σαφῶς Κανόνες, ὡς ὁ ΛΓ' Καρθαγένης κ.ἄ., κατατάσσουσι τοὺτους εἰς τὸν Ἀνώτερον. Ἐπειτα, ἐὰν οὕτω δὲν ἐκκληθῆ ἢ ἐννοία τῶν Κανόνων, τότε διὰ τὸν Ἀνώτερον Κλῆρον ἀπομένει μόνος ὁ Ἐπίσκοπος, ὅπερ ἄτοπον, ἀνίστόρητον καὶ ἀντικανονικόν.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

έτιμα τὴν ἐργασίαν καὶ διάσημοι μοναχοὶ ἀπασχολοῦντο καὶ χειρονακτικῶς· καὶ δεύτερον, διὰ τὴν δοθῆν ἀπάντησις εἰς τὰς αἰτιάσεις τοῦ σοσιαλιστικοῦ κράτους, ὅτι αἱ Μοναὶ εἶναι ἄσυλα ἀνέργων καὶ ἀχρήστων κοινωνικῶς ἀτόμων. Ἡ προσπάθεια, λοιπόν, τοῦ Πατριάρχου ἦτο νὰ ἀντικρούσῃ οὐσιαστικῶς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν καὶ νὰ δικαιολογήσῃ «σοσιαλιστικῶς» τὴν ὑπαρξίν τῶν μοναστηρίων διὰ τῆς ἐντατικῆς χειρονακτικῆς ἢ πνευματικῆς ἐργασίας.

Εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν ὁμιλίαν τοῦ πρὸς τοὺς μοναχοὺς—μαθητὰς τοῦ Νεάμτς, ὁ Πατριάρχης ὡς ἐξῆς συνώψιζε τοὺς σκοποὺς τοῦ νέου Μοναστηρίου: «Ἡ φροντίς διὰ τὸν πλησίον πρέπει νὰ εἶναι ἡ πρώτη σας φροντίς. Πρέπει μέσα εἰς τὰ μοναστήρια νὰ ἀναστήσετε τόσον τὴν ζωὴν τῆς προσευχῆς, ὅσον καὶ τῆς ἐργασίας καὶ νὰ συνδυάζετε τὰ δύο αὐτὰ κατὰ τρόπον, ὥστε μέσα εἰς τὰς κοινότητάς σας νὰ ἔχη τὸ μέρος τῆς καὶ ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία. Δὲν εἶναι ὀρθὸν πλέον τὰ μοναστήρια νὰ ζοῦν δι' ἐξωθεν βοήθειας, ἀλλ' ὀφείλουν νὰ συντηροῦνται διὰ τῶν ἰδίων των δυνάμεων»⁸⁰.

Τὸν Ἰούλιον δὲ τοῦ 1954, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν Μόσχαν, ὁ Πατριάρχης Ἰουστινιανός, ἐπισκεφθεὶς τὸν Μ. Γ. Καρπώφ, πρόεδρον τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ὑποθέσεις, τοῦ εἶπε τὰ ἐξῆς: «Ἐχω ἰδρῦσει μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ρ.Ο.Ε. διάφορα ἐργαστήρια καὶ περισσοτέρας ἀπὸ 30 Συνεργατικὰς τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, ὅπου ἐργάζονται περισσότεροι ἀπὸ 6.000 μοναχοὶ καὶ μοναχαί. Παράγουν καθημερινῶς διάφορα προϊόντα, τὰ ὅποια ἀγοράζονται ὑπὸ τοῦ Κράτους εἴτε διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, εἴτε δι' ἐξαγωγὴν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιτυγχάνονται δύο ἀντικειμενικοὶ σκοποί: Δηλαδή 1) ἔχομεν ἐξασφαλίσει τὰ πρὸς τὸ ζῆν μέσα τῶν μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ κατὰ κοινοβιακὸν σύστημα ὀργάνωσις των νὰ συνδυάζῃ κατὰ τρόπον φυσικὸν καὶ ἁρμονικὸν τὴν ἐργασίαν μετὰ τῆς προσευχῆς καὶ 2) ἐπεδείξαμεν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τὴν ἀφοσίωσίν μας πρὸς τὸ Κράτος, προμηθεύοντες εἰς αὐτὸ τὰ προϊόντα τῶν ἐργαστηρίων μας, μερικὰ μεγάλῃς καλλιτεχνικῆς ἀξίας, τὰ ὅποια ἐξάγονται, καὶ ἄλλα πρώτης ἀνάγκης, τὰ ὅποια, μέσῳ τῶν καταστημάτων τοῦ Κράτους, προορίζονται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν»⁸¹.

Καὶ ὁ Μοναχικὸς Κανονισμὸς τονίζει ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα τῆς ἐργασίας τῶν μοναχῶν καὶ ἀφιερώνει εἰς τὸ θέμα αὐτὸ τρεῖς σελίδας. Οὕτως, εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τονίζει τὰ δύο ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς μοναχικῆς ζωῆς: «Ἡ μονὴ (ἢ ἡ σκήτη) εἶναι πνευματικὸν καθίδρυμα προσευχῆς καὶ ἐργασίας...». Εἰς δὲ τὸ 57ον ἄρθρον λέγει τὰ ἐξῆς: «Ὅπως τὸ μοναστήριον εἶναι καθίδρυμα εὐσεβείας, οὕτως εἶναι καὶ καθίδρυμα ἐργασίας, ὀργανωμένης συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Σωτῆρος, δεδομένου ὅτι ὁ βίος τῆς εὐσεβείας δὲν ἐπιτρέπει νὰ γίνεταὶ αὐτὴ ἀφορμὴ ὀκνηρίας».

Καὶ γενικῶς τὸ *ora et labora* συναντῶνται σχεδὸν εἰς κάθε γραμμὴν τῶν ἄρθρων 49—63.

Ἡ προσπάθεια ἐπέτυχε πλήρως καὶ τὰ μοναστήρια ἔχουν μεταβληθῆ εἰς κυψέλας ἐργασίας καὶ πλουσιοκάρπου παραγωγῆς. Εἰς κάθε Μονὴν βλέπει κανεὶς παντοεῖδῃ ἐργαστήρια.

Οἱ μοναχοὶ π.χ. ἀσχολοῦνται μὲ τὴν τυπογραφίαν καὶ ἐκδίδουν πληθῶραν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν βιβλίων, μὲ τὴν βιβλιοδεσίαν, μὲ τὴν θρησκευτικὴν ζωγραφικὴν καὶ ἀγιογραφίαν, μὲ τὴν γλυπτικὴν καὶ διακοσμητικὴν ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν, μὲ τὴν κηροπλαστικὴν κ.λπ. Ὡσαύτως, οἱ μοναχοὶ ἐπιδίδονται καὶ εἰς τὴν διατροφὴν μελισσῶν, μεταξοσκωλήκων, τὴν καλλιέργειαν ἀμπέλων κ.λπ.

Αἱ μοναχαί, ἐξ ἄλλου, ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ὑφαντικὴν, τὴν ραπτικὴν, τὴν κατασκευὴν ἱερατικῶν ἀμφίων, ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν, ὡς καὶ μὲ τὴν κατασκευὴν ἐθνικῶν ἐνδυμασιῶν καὶ πολυχρόμων ταπήτων, οἱ ὅποιοι φημίζονται διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν καὶ λεπτὴν τέχνην τῆς ἐργασίας των, καὶ ποικίλων ἄλλων προϊόντων λαϊκῆς τέχνης⁸².

Τὰ μὴ ἐκκλησιαστικὰ προϊόντα τῶν μοναστηρίων (ἐθνικαὶ ἐνδυμασίαι, κεντήματα κ.λπ.) διοχετεύονται εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ διὰ τῆς Ἐταιρείας «Romano—Export», ἡ ὅποια, διὰ λογαριασμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, ἔχει ὑπογράψῃ συμβόλαια μὲ τὰ μεγάλα μοναστικὰ κέντρα, τὰ ὅποια περιλαμβάνουν «οἰκονομικῶς» πολλὰ μοναστήρια μαζί, ὅπως π.χ. τὸ Κέντρον Μπιστρίτσα διὰ λογαριασμὸν τῶν Μοναστηρίων Μπιστρίτσα, Χουρέτζι, Σαρασινέστι, Σουρπατέλε, Μπασκοβέλε καὶ Ντίντρενλεμν, διὰ τὴν πώλησιν ταπήτων καὶ ἐθνικῶν ἐνδυμασιῶν. Τὸ γεγονός, ὅτι ἐργάζονται ὑπὸ μορφήν νομίμων συνεργατικῶν τοὺς ἀποφέρει ὅλα τὰ δυνατὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη. Τὰ πλέον σπουδαῖα ἐργαστήρια, ὅπως τῶν Μονῶν Ἀντίμ, Πλουμπουίτα καὶ Τιγκανέστι (γυναικεῖα) ἐξαρτῶνται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἐργάζονται ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ Ὁρθοδόξου Βιβλικοῦ καὶ Ἱεραποστολικῶ Ἰνστιτούτου⁸³.

Ἐν τούτοις ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς χειρονακτικῆς ἐργασίας δὲν μετέβαλε τὰ μοναστήρια εἰς ἓνα εἶδος «ἐργοστασίου» διὰ τὴν κατασκευὴν ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων. Ὅχι. Τὰ μοναστήρια ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἐστία ἐντατικῆς πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν Θ. Λατρείαν καὶ ἡ ἀτομικὴ προσευχὴ εἶναι εἰς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν.

Εἰς τὴν προσευχὴν ὁ Κανονισμὸς δίδει μεγάλην σημασίαν καὶ τῆς ἀφιερώνει περισσοτέρας τῶν τριῶν σελίδων. Οὕτως, εἰς τὸ ἄρθρον 50 ἀναγινώσκουμεν: «Ὡς ἄνθρωπος, ποὺ ἀπεφάσισε μὲ ὅλον τὸν ζῆλόν του νὰ ζῆσῃ διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰεσοῦ Του,

80. «Biserica Ortodoxa Romana», 1951 σ. 389.

81. «Irenikon», 1952 σ. 289.

82. Ἡ λαϊκὴ παραδοσιακὴ τέχνη ἐκαλλιιεργεῖτο πάντοτε πολὺ εἰς τὴν Ρουμανίαν. Ὁ Πατριάρχης δικαίως τὴν ὠνόμασε «τὸ ἐπισκεπτήριον τοῦ λαοῦ μας πρὸς τοὺς ἄλλους λαοὺς» (Παρά D. I. Doens. Ἐνθ' ἄν. σ. 86).

83. Παρά D. I. Doens. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 87-88.

ὁ μοναχὸς πρέπει, πρῶτιστα πάντων, νὰ εἶναι γεμᾶτος ἀγάπην διὰ τὴν προσευχὴν, διότι δὲν εἶναι τὸ ρᾶσον, ἀλλὰ ἡ προσευχὴ ποὺ κάνει τὸν μοναχόν».

Ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ προσεύχεται πολὺ, νὰ προσεύχεται διὰ τὸν ἑαυτὸν του, νὰ προσεύχεται ὁμῶς καὶ διὰ τοὺς συνανθρώπους του. Εἰς τὸ ἄρθρον 52 τοῦ Κανονισμοῦ ἀναγινώσκουμεν τὰς ἐξῆς ὑπερόχους γραμμάς : «Μαζὶ μὲ τὴν προσευχὴν διὰ τὴν βοήθειαν, τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ἰδικῆς του ψυχῆς, ὁ μοναχὸς ὀφείλει, ὅσον αἱ δυνάμεις του τὸ ἐπιτρέπουν, νὰ συνδυάζῃ τὴν προσευχὴν διὰ τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ὡς μοναχὸς εὐρίσκειται ὄλην τὴν ὥραν πλησιέστερον τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἡμπορῇ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθῆκον τῆς προσευχῆς διὰ λογαριασμὸν τῶν ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔχουν πολὺν χρόνον, ὅπως αὐτός, διὰ προσευχὴν, καθὼς καὶ δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουν, δὲν θέλουν ἢ δὲν ἡμποροῦν νὰ προσευχηθοῦν καὶ εἰδικῶς δι' ἐκείνους ποὺ δὲν ἔχουν ποτὲ προσευχηθῆ, διότι ἡ ἰδικὴ του κλήσις εἶναι νὰ γίνῃ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς καὶ ἡ ἰδικὴ του ἀποστολὴ εἶναι, κατὰ πρῶτον λόγον, ἀποστολὴ προσευχῆς. Ὁ μοναχὸς εἶναι ἓνα κηρίον προσευχῆς, πάντοτε ἀναμμένον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ, καὶ ἡ προσευχὴ του εἶναι ἡ πρώτη του καλὴ πράξις, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου»⁸⁴.

Ἡ ἀπασχόλησις μὲ τὴν ἐργασίαν δὲν πρέπει, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, νὰ παρακωλύῃ τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι σπουδαιότερον. Ὁ Κανονισμὸς εἶναι κατηγορηματικὸς ἐπ' αὐτοῦ : «Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ πνευματικοὶ πατέρες τοῦ μοναστηρίου πρέπει νὰ φροντίζουν, ὥστε τόσον ἡ κοινὴ ἐργασία, ὅσον καὶ ἐκείνη ποὺ γίνεται εἰς τὰ κελλία, νὰ ὑπηρετοῦν τὴν πνευματικὴν πρόδοον τῶν μοναχῶν, ὀργανοῦντες τὴν ἐργασίαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε αὐτὴ νὰ ἡμπορῇ νὰ συνδυάζεται μὲ τὴν προσευχὴν. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι κάθε κόπος διὰ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, ὅταν δὲν διαποτίζεται ἀπὸ τὴν προσευχὴν, ἀποβαίνει ἓνας πραγματικὸς κίνδυνος, ἀκόμη δὲ καὶ ἀφορμὴ πτώσεως. Πρέπει νὰ ἀγρυπνώμεν, ὥστε ἡ ἐργασία νὰ μὴ γίνεταί, κατ' οὐδένα τρόπον, ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον τοῦ κυρίου ἔργου, ποὺ εἶναι ὁ ἀγιασμὸς τῶν μοναχῶν. Κάθε ἐργασία πρέπει νὰ καθαγιαίνεται μὲ τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς, συμφώνως πρὸς τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου» (ἄρθρον 62)⁸⁵.

Ἡ προσευχὴ εὐρίσκει τὸ κορυφωμὰ τῆς εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν. Ὁ Κανονισμὸς (ἄρθρον 51) λέγει σχετικῶς τὰ ἐξῆς ὑπέροχα : «Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι, ὅπως ὑπάρχει ἓνα Ἅγιον τῶν Ἁγίων, ἓνα Ἄσμα Ἀσμάτων, οὕτως ὑπάρχει μέσα εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς

Χάριτος ἓνας Ὑμνος Ὑμνων. Ἡ κορωνὶς ὄλων τῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἁγία καὶ Θεία Λειτουργία. Διὰ νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸ μεγαλειῶδες καὶ μυστικὸν ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς μεταβολῆς τῆς ἀμαρτωλῆς φύσεώς των, οἱ μοναχοὶ εἰδικῶς ὀφείλουν νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν κοινὴν προσευχὴν καὶ ὕμνωδιαν, θυσιάζοντες τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» κατὰ τὴν ἀνάιμακτον δὲ προσφορὰν τοῦ Ἄμνου, νὰ ἐνισχύουν τὸν «καινὸν ἄνθρωπον», διὰ μέσου τῆς θείας αὐτῆς τροφῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος εἶπεν· «ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς» (Ἰωάν. 6, 53)⁸⁶.

Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια συνηθίζεται ἡ συχὴ Θ. Κοινωνία, εἰς δὲ τὴν Μονὴν Βλαντιμιρέστι αἱ μοναχαὶ κοινωνοῦν καθημερινῶς⁸⁷.

Ὁ Κανονισμὸς ἀκόμη ἐντέλλεται καὶ τὴν λεγομένην «Προσευχὴν τοῦ Ἰησοῦ», τὴν συνεχῆ δηλαδὴ ἐπανάληψιν τῆς μικρᾶς προσευχῆς : «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἐλέησόν με τὸν ἀμαρτωλόν», τὴν ὁποίαν «ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε εἰς τὰ χεῖλη του, εἰς τὸν νοῦν του καὶ εἰς τὴν καρδίαν του» (ἄρθρον 47).

Διὰ τὴν δυνατότητα ἱεραποστολῆς τῶν μοναχῶν, ὁμιλεῖ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ Κανονισμοῦ : «Μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἡγουμένου, τὸ μοναστήριον ἡμπορεῖ νὰ ἀναλάβῃ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν χριστιανῶν, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὰ περὶχωρα αὐτοῦ».

Τὴν ἀπασχόλησιν μὲ τὰς ἱεράς τέχνας (ζωγραφικὴν, τυπογραφίαν, κατασκευὴν ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων, ἀμφίων κ.λπ.) θεωρεῖ ὁ Πατριάρχης ὡς κατ' ἐξοχὴν ἱεραποστολικὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία ἔρχεται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν κάπως «ἀτομιστικὴν» ἀπασχόλησιν μὲ χειρωνακτικὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας τῶν μοναχῶν.

Εἰς τὸν λόγον του πρὸς τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς τοῦ Νεάμτς ἔλεγε : «Τὰ πνευματικὰ βιβλία λέγουν, ὅτι δὲν πρέπει ὁ μοναχὸς νὰ ἔχη ἐλεύθερον χρόνον, πρέπει πάντοτε νὰ ἀπασχολῆται. Ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ μοναχὸς δὲν ἀπασχολεῖται, εἶναι χρόνος ἀφιερωμένος εἰς τὸν διάβολον. Μέχρι τώρα εἰς τὰ μοναστήρια μας, ὑπῆρχε συνήθεια νὰ δίδουν μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν. Αἱ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι ἐγίνοντο ἐν τάχει, διὰ νὰ ἔχουν καιρὸν οἱ μοναχοὶ νὰ καλλιεργήσουν τὴν γῆν. Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπον, οἱ μοναχοὶ κατῆντων νὰ ἀπασχολοῦνται ὑπερμέτρως μὲ τὰ ὕλικά των συμφέροντα καὶ πολὺ ὀλίγον μὲ ἀπασχολήσεις πνευματικὰς. Διατί ; Ἄπλοῦστατα, διότι δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς (νὰ δουλεύῃ εἰς δύο Κυρίους). Οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ ἀσχολοῦνται ὀλιγώτερον μὲ τὸν ἑαυτὸν των καὶ νὰ δεικνύουν περισσότερον πνεῦμα θυσίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν μοναχῶν ποὺ ἐκπαιδεύονται ἐδῶ»⁸⁸.

84. Παρὰ D. I. Doens. "Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 83.

85. Παρὰ D. I. Doens. "Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 82.

86. Παρὰ D. I. Doens. "Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 83.

87. Περιοδ. «*Studii Teologice*», 1953 σ. 429.

88. «*Biserica Ortodoxa Romana*» 1951 σ. 388.

Ῥωαίαν παράδοσιν τοῦ μοναχισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ φιλοξενία.

Τὰ ρουμανικά μοναστήρια δὲν ὑστεροῦν εἰς αὐτό. Ὁ ξένος φιλοξενεῖται εἰς τὸ μοναστήριον μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ μείνῃ εἰς αὐτὸ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν τοῦ ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ. Τὸ ἄρθρον 86 τοῦ Κανονισμοῦ διαλαμβάνει σχετικῶς μερικὰς σοφὰς ὑποδείξεις : «Ἀπαγορεύεται ἀπολύτως εἰς τοὺς ἐπισκέπτας νὰ διασκεδάζουσι μὲ μουσικὰ ὄργανα ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου ἢ νὰ ἐπιδίδονται εἰς παίγνια ἢ νὰ διατάσσουσι τὴν ἡσυχίαν τοῦ μοναστηρίου μὲ συζητήσεις θορυβώδεις. Τούναντίον, οἱ ἐπισκέπται εἶναι ὑποχρεωμένοι, κατὰ τὴν διαμονὴν των εἰς τὸ μοναστήριον, νὰ φέρωνται μὲ εὐλάβειαν καὶ νὰ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς Ἱερὰς Ἀκολουθίας καὶ εἰδικῶς εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν».

Πρόνοια λαμβάνεται καὶ διὰ τοὺς ἀρρώστους μοναχοῦς. Ἐκάστη Μονὴ (ἐκτὸς τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Μουσείου) διαθέτει καὶ τὸ ἀναρρωτήριόν της. Ὁ Κανονισμὸς προβλέπει καὶ δι' αὐτό : «Ἐνα καθαρὸν δωμάτιον, εὐαερον, θερμασμένον καὶ φωτεινόν, μὲ κουβέρτας καὶ σινδόνια ποὺ νὰ ἀλλάσσουσι συχνά, τροφή ὑγιεινὴ καὶ καλῶς παρεσκευασμένη, σκεύη κουζίνας καθαρὰ καὶ καλῶς διατηρημένα, φάρμακα ποὺ εὐρίσκονται καὶ δίδονται εἰς τὴν ὥραν των ἀπὸ τὸν ἰατρὸν, εἶναι τὰ πλέον ἀπαραίτητα διὰ τὸ μικρὸν νοσοκομεῖον κάθε μοναστηρίου...» (ἄρθρον 111).

Ἡ μοναχικὴ ἀναγέννησις εἰς τὴν Ρουμανίαν ὀφείλει πολλὰ εἰς τὴν δημοσίευσιν πολλῶν ἔργων ὀρθόδοξου πνευματικότητος καὶ ἰδίως τῆς καλουμένης «Φιλοκαλίας».

Πράγματι, ἡ «φιλοκαλική» ἀναγέννησις ἔφερε τὴν μοναχικὴν ἀναγέννησιν εἰς τὴν Ρουμανίαν.

Ἄλλὰ τί εἶναι ἡ «Φιλοκαλία» καὶ πῶς ἐπέδρασεν εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας ;

Ἀξιόλογος ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ μελέτη ἐνὸς διαπρεποῦς Ρουμάνου θεολόγου καὶ κληρικοῦ, κρυπτομένου ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ «Μοναχοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας», ποὺ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «Istina» (τ. 1958 τεύχη 3ον καὶ 4ον) καὶ ἀποσπασμαστικῶς εἰς τὸ βιβλίον «Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος» (Ἐκδόσις «Ζωῆς» Ἀθῆναι 1963).

Δανειζόμεθα ὀλίγας γραμμάς.

Ἡ «Φιλοκαλία» —λέγει— ἔχει τὴν ἀρχὴν της εἰς τοὺς δύο μεγάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Μέγαν Βασίλειον καὶ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, οἱ ὅποιοι ἐφιλοτέχνησαν μίαν ἀνθολογίαν ὀριγενικῶν κειμένων καὶ τῆς ἔδωσαν τὸ ὄνομα Φιλοκαλία (= ἀγάπη τοῦ Καλοῦ, τοῦ Ῥωαίου, τοῦ Θεοῦ). Κατόπιν τὸ φιλοκαλικὸν ρεῦμα διέρχεται διὰ τοῦ Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, φθάνει εἰς τὸν Συμεῶνα τὸν νέον Θεολόγον, διὰ νὰ εὕρῃ τὸν δυναμικὸν ἐκφραστὴν του εἰς τὸν Ἁγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν («ἡσυχασμός»). Ἀποφασιστικὴν καμπὴν σημειώνει ἡ ἱστορία τῆς Φιλοκαλίας

περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, μὲ τὴν μεγάλην φυσιογνωμίαν τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Οὗτος συντάσσει τὴν νέαν Φιλοκαλίαν, ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπητικῶν, συνερανισθεῖσα παρὰ τῶν Ἀγίων καὶ Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν». Αὕτη διὰ τοῦ ρώσου μοναχοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους Παΐσιου Βελιτσκόφσκου διουχετεύεται εἰς τὴν ρωσικὴν γῆν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ρουμανίαν, τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ ἀρδεύσῃ πλουσίως.

Ἴδου πῶς χαρακτηρίζει ὁ συγγραφεὺς τὴν ἀξίαν τοῦ περιεχομένου τῆς Φιλοκαλίας : «Ἐγκόλπιον πνευματικῆς διδασκαλίας καὶ συνάμα ὁδηγὸς καὶ σύντροφος τοῦ χριστιανοῦ εἰς τὴν πορείαν του πρὸς τὴν πνευματικὴν τελειότητα, ἡ Φιλοκαλία ἀποτελεῖ, τρόπον τινά, ἕνα κρατῆρα ποὺ μᾶς προσφέρει ἀδιακόπως τὴν μυστικὴν ζωὴν, τὴν ἀναβλύζουσαν ἀπὸ τῆς βάθης τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτὸν ὀφείλει τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην πλαστικότητα, ἡ ὁποία τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἀφομοιώνῃ διαρκῶς νέας πνευματικὰς κατακτήσεις, νὰ ἀναπροσαρμόζεται, νὰ παρουσιάσῃ τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τοῦ παρελθόντος, ἀναλόγως τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ καιροῦ — «τοῦ χαρισματικῶν καιροῦ» — χωρὶς νὰ τὴν ἀλλοιώνῃ, χωρὶς ποτε νὰ παύσῃ νὰ προσφέρῃ τὸ δροσερὸν καὶ ζωοποιὸν ὕδωρ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ Φιλοκαλία εἶναι ἕνα δημιουργημὰ ζωντανόν, ἕνα δημιουργημὰ (προσωπικόν), ὑπὸ τὴν καλλιτέραν ἔννοιαν τῆς λέως· συνυφαίνεται μὲ τὰς ἀναζητήσεις, τοὺς πόθους, τὰς στιγμὰς τῆς προσευχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ τὴν χρησιμοποιεῖ ὡς βοήθημα διὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ζήσῃ τὴν ζωὴν τῆς προσευχῆς»⁸⁹.

Μεγάλην ὄθησιν εἰς τὴν φιλοκαλικὴν καὶ συγχρόνως μοναχικὴν ἀναγέννησιν εἰς τὴν Ρουμανίαν ἔδωσεν ὁ διακεκριμένος κληρικὸς καὶ καθηγητὴς τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Σιμπίου π. Δημήτριος Στανιλοάε, ὁ ὁποῖος, προκειμένου νὰ διδάξῃ Γρηγόριον Παλαμᾶν εἰς τὸ Ἰνστιτούτον, κατενόησεν, ὅτι ἡ καλλιτέρα μέθοδος ἦτο ἡ βίωσις τῶν διδαγμάτων τοῦ μεγάλου Διδασκάλου τοῦ Ἡσυχασμοῦ. Ἐδημιούργησε, λοιπόν, μίαν ὁμάδα μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι ἔζων τὴν πνευματικότητα τοῦ ἡσυχασμοῦ. «Τότε ὁ π. Δημήτριος ἀνέλαβε νέαν ἐκδοσιν τῆς Φιλοκαλίας, ἡ ὁποία ἐκτὸς τῶν κειμένων, συμπεπληρωμένων καὶ κριτικῶς ἐκτελεσμένων, θὰ ἐνεσωμάτωνε καὶ τὰ διδάγματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν συνεργατῶν του, καθὼς καὶ τὰς μαρτυρίας ἄλλων πνευματικῶν ἀγωνιστῶν, συγχρόνων ἢ παλαιότερων»⁹⁰.

Μὲ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὴν χώραν, πολλοὶ Ρουμᾶνοι διανοοῦμενοι, οἱ ὁποῖοι πρότερον συνεπάθουν ἀπλῶς τὸν Χριστιανισμόν, χωρὶς νὰ ἔχουν ἐκδηλωθῆ σαφῶς ὑπὲρ αὐτοῦ, τώρα ἠναγκάσθησαν νὰ λάβουσι θέσιν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὄχι ἀπλῶς προσεχώρησαν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔγιναν μοναχοί. Οἱ ἄνθρωποι τῆς κατηγορίας αὐτῆς ὑπῆρξαν τὸ γόνιμον ἔδαφος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκαρ-

89. Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος, σ. 88-83.

90. Αὐτόθι σ. 97.

ποφόρησαν οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους ἔσπειρεν ὁ π. Στα-
νιλοάε καὶ ἡ ὁμάς του.

Ἐίχε φθάσει ἡ στιγμή διὰ νὰ ἀναζήσῃ εἰς τὴν
Ρουμανίαν ἡ παράδοσις, τὴν ὁποίαν εἶχε φέρει ὁ π.
Παΐσιος ἀπὸ τὸ "Ἄγιον" Ὄρος... "Ἐνα παρόμοιον ἔργον
(ἢ Φιλοκαλία) — συνεχίζει ὁ συγγραφεὺς — ἦτο ἐπό-
μενον νὰ συμβάλλῃ σημαντικώτατα εἰς τὴν συνειδητὴν
βίωσιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ γενικώτερον τῆς
Ἐκκλησίας. Παρὰ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια,
τὰ ὁποῖα δὲν ἔπαυε νὰ παρεμβάλλῃ τὸ κομμουνιστικὸν
καθεστῶς, τὰ μοναστήρια ἤρχισαν νὰ ἀνθίζουσιν εἰς τὴν
Ρουμανίαν, νὰ γίνωνται φυτώρια (πνευματικῶν πα-
τέρων) καὶ κέντρα ὑποδειγματικῆς λειτουργικῆς ζωῆς.
Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ δημιουργία «ἀπολύτων μο-
ναστηρίων», κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν «ἀκοιμητῶν
μοναστηρίων» τοῦ Βυζαντίου, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ προσευχὴ
καὶ ἡ ψαλμωδία συνεχίζονται νυχθημερόν. Ἐκεῖ ὅμως
ποὺ φαίνεται σαφέστερον ἡ ἐπίδρασις τῆς μεγάλης
αὐτῆς προσπάθειάς, εἶναι ὁ Κανονισμὸς τοῦ μοναχικοῦ
βίου, ποὺ συνετάχθη καὶ ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1950. Ἡ
ἀντίληψις τοῦ μοναχισμοῦ, ποὺ ἐκφράζει ὁ Κανονι-
σμός αὐτός, εἶναι μία ἀντίληψις θετικῆ. «Ἐργον τοῦ
μοναχοῦ, γράφει, εἶναι ἡ διακονία τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ
πλησίον. Ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ λύχνος ὁ φαίνων
ἐν τῇ σκοτίᾳ καὶ ὁδηγῶν ὡς νεφέλη τοὺς συνανθρώ-
πους του εἰς τὴν Πηγὴν τῆς ζωῆς». «Διὰ τῆς προσ-
ευχῆς καὶ τῆς μεταμορφώσεώς του ἐν τῷ Ἁγίῳ
Πνεύματι, ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ εἶναι τὸ ὄργανον τῆς
πνευματοποιήσεως καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ ὅλης τῆς κοι-
νωνίας, ὅλης τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅλου τοῦ κό-
σμου». «Ὅχι μόνον ὁ ἴδιος ὁ μοναχὸς πρέπει νὰ εἶναι
ἐν τῷ κόσμῳ μάρτυς τοῦ ὑπερφυσικοῦ, ἀλλὰ πρέπει
νὰ βοηθῇ τοὺς χριστιανούς νὰ γίνουσι τὸ ἅλας τῆς γῆς,
τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὰς δυσμενεστέ-
ρας τῶν συνθηκῶν...»⁹¹.

Ἐξαιρετικῆ, πράγματι, καὶ ἐλπιδοφόρος εἶναι ἡ
μοναχικὴ ἀναγέννησις εἰς τὴν Ρουμανίαν. «Τὰ μονα-
στήρια τῆς Ο.Ρ.Ε., — γράφει τὸ ἐπίσημον τεύχος τοῦ
Πατριαρχείου — τὰ ὁποῖα διατηροῦν ὅλην τὴν παρα-
δοσιακὴν θεμελίωσιν καὶ τὸ εἰδικὸν ἀλλοίως τοῦ ὀρθο-
δόξου μοναχισμοῦ, εἶναι σήμερον — ὅπως καὶ εἰς τὸ
παρελθόν — πραγματικαὶ ἐστὶαι προσευχῆς, ἐργασίας
καὶ βίου πνευματικοῦ καὶ ἀποτελοῦν παράδειγμα διὰ
τοὺς πιστοὺς ὀρθοδόξους τῆς Ρουμανίας, ὅπως καὶ
δι' ὅλην τὴν χριστιανωσύνην»⁹².

Εἰς ὁμιλίαν του, εἰς τὴν γυναικείαν Μονὴν Χου-
ρέτζι, τὴν 4-10-1953, ὁ Πατριάρχης ἠδυνήθη
νὰ καυχηθῇ: «Ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει περίπου 7000
(τότε) μοναχοὺς καὶ μοναχάς. Κατέχει τὴν πρώτην
θέσιν μεταξὺ ὅλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν
εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὰ μεγάλα μοναστήρια γυναικῶν. Ἡ
Μονὴ τῆς Ἀγκάπια περιλαμβάνει 500 μοναχάς καὶ
ἡ τῆς Βαρατέκ 480. Ἡ Ἐκκλησία μας αἰσθάνεται
καθῆκόν της νὰ ἀπασχοληθῇ μὲ τὸν μέγαν αὐτὸν

ἀριθμὸν τῶν μοναζουσῶν, φέρουσα πρὸς αὐτάς τὸ
φῶς τῶν Ἁγίων Γραφῶν»⁹³.

Χάρις, λοιπόν, εἰς τὴν μοναστικὴν μεταρρυθμίσιν
καὶ τὴν ἐπὶ νέων βάσεων λειτουργίαν τῶν Μονῶν, ἤρ-
χισεν ἡ μοναχικὴ ζωὴ, εἰς τὴν Ρουμανίαν, νὰ ἀσκή-
ι-
σχυρὰν ἐπιρροὴν καὶ ἀκατανίκητον ἔλξιν εἰς τὰς τάξεις
τῆς νεολαίας, καὶ ἰδίως εἰς τοὺς φοιτητὰς καὶ τὰς φοι-
τητριάς τῶν Πανεπιστημίων. Μὴ δυνάμενοι νὰ εὔρουσι
εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Μαρξισμοῦ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰ
ἑρωτήματα ποὺ τοὺς ἐβασάνιζον, πολλοὶ μεταξὺ αὐ-
τῶν ἔκρουον τὰς θύρας τῶν μοναστηρίων καὶ ἐζή-
τουσι ἐκεῖ καταφύγιον καὶ ἱκανοποίησιν τῶν ἰδανικῶν
των. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν ἤρξανε ταχέως.

Τὸ γεγονός αὐτό — ὡς ἦτο φυσικόν — ἀνησύχησε
τὸ κομμουνιστικὸν καθεστῶς, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ
ἀντιδρᾷ μὲ διαφόρους πιέσεις ἢ καὶ φανεροὺς διωγμοὺς
κατὰ τῶν μοναχῶν. Οὕτως, ἐγκαινιάζεται (ἀπὸ τοῦ
1959) μία ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν μοναστηρίων, μὲ
στόχον τὴν μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν καὶ, εἰ
δυνατόν, τὴν διάλυσιν τοῦ μοναχισμοῦ.

Αἱ εἰδήσεις ποὺ διαφεύγουσι εἶναι δυστυχῶς ὀλίγαι
καὶ δὲν δίδουσι τὴν πραγματικὴν εἰκόνα τῆς ἐπικρα-
τούσης καταστάσεως.

Δανειζόμεθα ὀριζόμενας πληροφορίας ἀπὸ τὸ περιο-
δικὸν «Irenikon». Τὸ 1961 ἔγραφε: «Εἶναι γνωστόν,
ὅτι ἀπὸ διετίας τὰ μέτρα, τὰ ληφθέντα κατὰ τῆς Ρ.Ο.Ε.,
ἐπολλαπλασιάσθησαν. Λέγεται, ὅτι ἀποτελοῦν μέρος
ἐνὸς λεπτομεροῦς σχεδίου, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη εἰς
σύντομον χρόνον νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς
Ρουμανίας. Ἡ ἐναρξίς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου
αὐτοῦ δύναται νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ δεύτερον ἡμίσιον
τοῦ ἔτους 1960, ὅταν ἡ πολιτικὴ ἐξουσία ἐπενέβη κατ'
εὐθεΐαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν μοναστηρίων. Τὸ πλεῖστον
ἐξ αὐτῶν ἔχει ἤδη κλεισθῇ, πρᾶγμα ποὺ ἐπέφερε
τὴν ἀπομάκρυνσιν 4.000 μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν.
Τὸν Φεβρουάριον, συνέλαβον μοναχοὺς τοῦ Νεάμπετς
καὶ Σέκου διὰ τὴν «μυστικοθηρησκευτικὴν» δραστηριό-
τητά των. Ὁ ρουμανικὸς μοναχισμὸς εἶχεν ἀποβῆ
τὰ τελευταῖα ἔτη μία πραγματικὴ ἐστία πνευματικῆς
ἀναγεννήσεως. Τὰ μοναστήρια ἤσκουν ἰδιαίτερος
μεγάλῃ ἔλξιν εἰς τὴν ἐκλεκτοτέραν μερίδα τῆς πανε-
πιστημιακῆς νεότητος. Οἱ σπουδασταὶ τῶν Ἐκκλη-
σιαστικῶν Σχολῶν καὶ οἱ ἱερεῖς ὑφίστανται ποικίλας
πιέσεις διὰ νὰ ἀναγκασθοῦσι νὰ ἐγκαταλείψουσι τὸ ἰδα-
νικόν των, τὸ ὁποῖον ἔχουσι θέσει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν
τῶν πιστῶν. «Ἐπιστημονικαὶ ὁμάδες» ἀποστέλλον-
ται εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς χώρας, διὰ νὰ πολεμή-
σουσι «τὰς δεισιδαιμονίας καὶ τὸν θρησκευτικὸν μυ-
στικισμόν» καὶ παρασιδιάζονται ὡς σύμβουλοι τῶν
ἐργαζομένων χωρικῶν. Ὁργανώνουσι τὰς συγκεντρώ-
σεις των ἀποκλειστικῶς τὴν πρώτην τῆς Κυριακῆς ἡ»⁹⁴.

Τὸ 1962 ὡσαύτως ἔγραφεν: «Εἶναι γνωστόν, ὅτι
τὰ ὀρθόδοξα μοναστήρια τῆς Ρουμανίας καθίσταντο
ὁσημέραι κέντρα πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀνα-

91. Αὐτόθι σ. 98-99.

92. L'Eglise Orthodoxe Roumaine σ. 66.

93. «Biserica Ortodoxa Romana», 1953 σ. 467.

94. «Irenikon», 1961 σ. 199.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀποδεικνύει τὸ ἐκλεκτὸν ποιόν.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος λογίζει ἐαυτὴν εὐτοχῆ, ἀναλαμβάνουσα τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν μείζονα προσέγγισιν τῆς Διοικήσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου τῆς χώρας. Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προσπάθειας ταύτης, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος προσεκάλεσε τοὺς ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Ἀθηνῶν καθηγητὰς τῆς Μέσης Ἐκπαιδευσεως εἰς εἰδικὴν συγκέντρωσιν, γενομένην ἐν τῷ κληματοθεάτρῳ «Παλλὰς» καὶ τιμηθεῖσαν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Θ. Παπακωνσταντίνου. Πρὸς τὰ πλήθη τῶν συγκεντρωθέντων καθηγητῶν, οἵτινες κατέκλυσαν τὴν αἴθουσαν καὶ τοὺς ἐξώστους τοῦ κληματοθεάτρου τούτου, ὠμίλησεν ὁ διαπρεπὴς καὶ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον, ἀλλὰ καὶ πέραν τῆς Ἑλλάδος βαθύτατα τιμώμενος καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀλέξανδρος Τσιριντάνης, διαπραγματευθεὶς τὸ θέμα «Ὁ ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς ἐνώπιον τῶν προβλημάτων τῆς σημερινῆς νεολαίας».

Ἡ συγκινητικὴ προθυμία, μετὰ τῆς ὁποίας οἱ συγκεντρωθέντες ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔθεσαν τὰ θεμέλια τοῦ οἰκοδομήματος τῆς συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου, ἀποδεικνύει τὸ ἐκλεκτὸν ποιόν τοῦ δυναμικοῦ τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας καὶ τὰς ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν ἐγκραυπτομένης δυνατότητας, αἵτινες θὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια, ἵνα ἀξιοποιηθοῦν διὰ τῆς γονίμου συνεργασίας των μετὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ νόημα καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπαφῆς.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι, ἀναφερόμενος ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐν τῇ προηγουμένη παρατηρήσει ἀναφερομένης ἐπαφῆς τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου, ἐν τῇ σχετικῇ εἰσηγήσει του εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους τὰ ἑξῆς : «Αἰσθανόμεθα, ὅτι κοινὸν πάντων ἡμῶν καθήκον εἶναι νὰ τεθῶμεν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας λειτουργῶν καὶ νὰ τοὺς βοηθήσωμεν εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ σωτήριον διὰ τε τὸ Ἔθνος καὶ τοὺς πάντας προσπάθειάν των. Ἰδιαίτερος ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἔχουσα τὴν κυρίαν εὐθύνην διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ποιμνίου μας, αἰσθάνεται τὸ μέγα χρέος, τὸ ὁποῖον τὴν βαρύνει ἐναντι τῶν ἐκπαιδευτικῶν ὄλων τῶν εἰδικότητων, οἱ ὁποῖοι παραλλήλως πρὸς αὐτὴν μοχθοῦν ὑπὲρ τῆς μορφώσεως καὶ προόδου τῶν τέκνων τῆς.

Ἐντεῦθεν, ἔστω καὶ μὲ κάποιαν καθυστέρησιν, ἠθελήσαμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς μίαν πρώτην ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιότιμους κυρίους ἐκπαιδευτικοὺς ὄλων τῶν εἰδικότητων. Πρῶτον μὲν, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν εὐκαιρίαν, νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὸν ἔπαινον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους διὰ τὸ ὠραῖον καὶ ὑψηλὸν ἔργον των. Δεύτερον, διὰ νὰ τοὺς διαβεβαιώσωμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία θὰ εἶναι πρόθυμος, νὰ παράσχη τὰς ὅσας καὶ οἷας τῆς ζητηθοῦν ὑπηρεσίας, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν, ὥστε ἡ Νεολαία μας νὰ ἀναλάβῃ τὴν μεγάλην καὶ ἀνεπανάληπτον ἐντὸς τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ κόσμου ἀποστολήν τῆς. Καὶ τέλος, τρίτον, διὰ νὰ διαδηλώσωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ὁμόθυμον ἀπόφασιν, ὅτι εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην θὰ

γενήσῃ. Μεταρρυθμίσεις, ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῶν καλλιτέρων κοινοβιακῶν παραδόσεων, ἐπέτρεπον εἰς αὐτὰ νὰ ἐξασκοῦν ἰσχυρὰν ἐπιρροὴν καὶ μεγάλην ἔλξιν ἐπὶ τῆς νεότητος. Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀναληφθεῖσα μεγάλη ἐκτάσεως δρᾶσις κατὰ τῆς θρησκείας ὑπὸ τοῦ καθεστῶτος ἐπέτυχεν νὰ σταματήσῃ, κατὰ μέγα μέρος, τὴν τόσα ὑποσχομένην αὐτὴν ἀναγέννησιν. Τὸ ἥμισυ καὶ περισσότερον τῶν μοναστηρίων ἐκλείσθησαν ἤδη. Πολλοὶ μοναχοὶ συνελήφθησαν. Τὰ διάφορα πιεστικὰ μέτρα τοῦ καθεστῶτος ἔχουν ὡς θύματα περὶ τοὺς 4.000 μοναχοὺς καὶ μοναχάς»⁹⁵.

Καὶ τὸ 1963 : «Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, τὰ περισσότερα μοναστήρια τῆς περιοχῆς τοῦ Νεάμτς ἐξεκινώθησαν ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς, οἱ ὁποῖοι ὑπεχρεώθησαν νὰ εἰσέλθουν ὡς ἐργάται εἰς διάφορα κολχόζ τῆς περιοχῆς. Τὸ μοναστήριον Ἀγκάπια μετετράπη εἰς πολιτικὸν Ἰνστιτούτον πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐπιπέδου τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος. Ἐνας πολὺ μικρὸς ἀριθμὸς ἡλικιωμένων μοναζουσῶν ἔλαβεν τὴν ἄδειαν νὰ παραμείνῃ εἰς ὀλίγα δωμάτια τοῦ ὑπογείου τῆς Μονῆς»⁹⁶.

Καὶ τέλος τὸ 1967 ἔγραφε : «Τὸ περιοδικὸν «Ρου-

μανία» (τεύχος Ἰουλίου - Αὐγούστου) ἀνήγγειλεν, ὅτι τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1966, ἡ Κυβέρνησις συνέστησεν εἰδικὴν Ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Δημοσίας Ἐκπαιδευσεως, ἐπιφορτισμένην νὰ μελετήσῃ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν καθ' ὅλην τὴν χώραν. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐλάμβανε πολὺ σκληρὰ μέτρα ἐναντίον τῶν μοναστηρίων, ἰδίως τῶν τοιούτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μερικὰ ἐξ αὐτῶν ἐχαρακτήρισθησαν ἐπισημῶς ὡς «ἱστορικὰ μνημεῖα» καὶ θὰ εἶναι μὲν προσιτὰ εἰς τοὺς τουρίστας, δὲν θὰ ἔχουν ὅμως οὔτε μοναχοὺς οὔτε μοναχάς οὔτε θὰ τελοῦνται θρησκευτικαὶ Ἀκολουθίαι. Ἡ ἀδελφότης τοῦ μοναστηρίου Σεϊάου εἰς τὴν Μολδαυίαν διελύθη καὶ αἱ μοναχαι ἐξεδιώχθησαν, τὰ ἐργαστήρια δὲ τῶν Μονῶν Ἀγκάπια, Βαρατέκ καὶ Σουζάνα κατηργήθησαν»⁹⁷.

Διὰ νὰ ἀποτελῇ κάρφος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος ὁ μοναχισμὸς τῆς Ρουμανίας, σημαίνει ὅτι ἔχει ὑπερβῆ τὰ ὅρια τοῦ μετρίου καὶ ἀνεκτοῦ καὶ ὅτι ἐγγίζει σφαίρας μεγάλης ἐπιτυχίας.

(Συνεχίζεται)

ΣΟΛΩΝ Γ. ΝΙΝΙΚΑΣ

95. «Irénikon», 1962 σ. 251.

96. «Irénikon», 1963 σ. 244.

97. «Irénikon», 1967 σ. 93.

ἐπιστρατευθοῦν καὶ θὰ ἀξιοποιηθοῦν πάντες οἱ δυνάμενοι καθ' οἰονδήποτε τρόπον νὰ βοηθήσουν».

Διορθόδοξον Κέντρον.

Κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης θὰ διοργανωθῇ προσεχῶς ἐντὸς νέας πτέρυγος τῆς Μονῆς Διορθόδοξον Κέντρον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ φιλοξενηθῶνται οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ὀρθόδοξοι κληρικοί καὶ θεολόγοι τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὡσαύτως, ἐν τῷ Κέντρῳ τοῦτω θὰ διοργανῶνται συνέδρια καὶ θὰ προσφέρονται αἱ δυνατότητες μελέτης, ἐπικοινωνίας καὶ διερευνήσεως διαφορῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων.

Θὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια, ὥστε τὸ Κέντρον τοῦτο ἔνθεν μὲν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν σύσφιξιν τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων, αἵτινες συνδέουν μετ' ἀλλήλων τὰς Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας, ἐτέρωθεν δὲ νὰ δημιουργήσῃ εὐνοϊκὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν συγχρόταν ἐπικοινωνίαν τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν συντονισμῶν τῶν προσπαθειῶν τῶν πρὸς προβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην.

Αἱ ἐν τῷ σχολείῳ ποιναί.

Ὁρθῶς ἐχαρακτηρίσθη ὡς μέτρον ὠριμότητος καὶ πολιτισμοῦ τὸ ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἀπηγόρευσε τὴν «ἐπιβολὴν» σωματικῶν ποινῶν, ραπισμάτων, ραβδισμῶν κ.λπ. εἰς τοὺς μαθητὰς εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καὶ δι' οἰοδήποτε παράπτωμα αὐτῶν».

Αἱ ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἢ ἔστω καὶ δεδικοιολογημένη ἐκρηξις τῶν νευρῶν αὐτῶν καὶ ἀποτέλεσμα ἀπωλείας τῆς ψυχραιμίας, ἀλλὰ δεόν νὰ εἶναι προῖον λελογισμένης καὶ κατὰ πάντα συνετῆς παιδαγωγικῆς ἐνεργείας. «Ὁ ἐπιβάλλον τὴν ποινὴν ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς ὀφείλει νὰ διατηρῇ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν πραότητα, οὕτως ὥστε νὰ μὴ δημιουργῶνται εἰς τοὺς μαθητὰς αἰσθήματα ἐχθρότητος καὶ φοβίας καὶ νὰ μὴ διακόπτεται ἡ ἐπιβαλλομένη ψυχικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ».

«Νενοθευμένα ὑποκατάστατα».

Κατὰ τὸν ἐν Ρωσίᾳ ἐορτασμὸν τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως, μετεδόθη ἀπὸ τῆς τηλεοράσεως τελετὴ «κομμουνιστικοῦ βαπτίσματος». Ἡ ἐκπομπὴ παρουσίαζεν οἰκογενείας, αἵτινες εἶχον συγκεντρωθῆ ἄδουσαι ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου ἐνός κολχόζ. Μετ' αὐτῶν ἦσαν καὶ τὰ νήπια, ἅτινα θὰ ἐβαπτίζοντο κατὰ «κομμουνιστικὸν τρόπον». Εἰς τὸν λαμῶν ἐκάστον νηπίον εἶχε περιτυλιχθῆ ἐρυθρὸν μανδήλιον. Πλησίον τῶν ἦσαν οἱ ἀνάδοχοι, οἵτινες, ἀφοῦ ἀπήγγειλαν τὰ ὀνόματα τῶν νηπίων, μετέσχον χοροῦ πρὸς τιμὴν τῶν «βαπτισομένων».

Σχολιάζων τὸ γεγονός, Γάλλος δημοσιογράφος

ἔγραψεν: «Ἐμείνα κατάπληκτος ἐνώπιον τῆς τελετῆς ταύτης, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἀθεΐα ἐλάμβανε χαρακτηριστῆρα θρησκευτικόν». Ἀλλὰ διατὶ ἡ ἐκπληξις αὕτη; Ὡς ἐγράφη καὶ πρό τιμος ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ», οὐδόλως εἶναι δυνατόν νὰ ἐκριζωθῇ ἡ φυσικὴ τάσις τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ θεῖον. Κατὰ τὴν διαπίστωσιν τοῦ ἐκ τῶν κορυφαίων ἐκπροσώπων τῆς σημερινῆς ὑπαρξιακῆς φιλοσοφίας Karl Jaspers, «ἡ ἀρνησις τοῦ Ὑπερβατικοῦ συντελεῖ, ὥστε αὐτὸ πάλιν νὰ ἀναφαίνεται εἰς νεοθευμῆνα ὑποκατάστατα... Ἡ μηδενιστικὴ τάσις ἐναντι τοῦ Ὑπερφυσικοῦ δὲν φέρει τὴν γαλήνην εἰς τὸ εἶναι. Ἡ ἀθεΐα... εἶναι ἡ ἀξαναομένη ἀνησυχία μᾶς—ἴσως μὴ κατανοούσης πλέον τὸν ἑαυτὸν τῆς—ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ».

Ἡμιστά κολακευτικὴ.

Μεθ' ὁλονὲν ἀξαναομένης ἀνησυχίας οἱ ὑγιᾶς σκεπτόμενοι Ἕλληνες παρακολουθοῦν, ὅτι ὁ τύπος καὶ αἱ ἑλληνικαὶ κινηματογραφικαὶ ταινίαι προβάλλουν ἐσχάτως δι' ἐκτενῶν περιγραφῶν τὴν «μετὰ τὰ μεσάνυχτα» «ψυχαγωγικὴν» δραστηριότητα τῆς Πρωτευούσης καὶ τῆς Συμπρωτευούσης.

Ἡ δραστηριότης αὕτη εἶναι ἡμιστά κολακευτικὴ διὰ τὴν πατρίδα μας. Μόνον ἐντροπὴν καὶ αἰσχύνην εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργῇ.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ μὴ θρηνώμεν μετ' ὀλίγον ἀνεπανόρθωτα ἐρεΐπια καὶ νὰ μὴ διαδοθῇ ἡ σήψις καὶ φθορὰ εἰς μεγάλας μάζας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρέπει αἱ ἀρμόδιαι ἀρχαί, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, νὰ ἐπέμβουν δραστηρικῶς πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ καὶ πρὸς διάσωσιν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς πλήρους ἀποσυνθέσεως καὶ διαλύσεως.

Νέα μορφή τοξικομανίας.

Ὡς ἐγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας, «μετεδόθη ἐκ τῆς Γενεύης, ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ Ναρκωτικῶν τοῦ ΟΗΕ θὰ συστήσῃ εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν - μελῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ, νὰ λάβουν μέτρα ἐναντίον μᾶς νέας μορφῆς τοξικομανίας: τοῦ «ντοπαρίσματος» τῶν ἀθλητῶν. «Ντοπαρίσμα» δὲ εἶναι «ἡ λήψις ὑπὸ ὑγιᾶς ἀτόμου ξένων πρὸς τὸν ὄργανισμόν του οὐσιῶν με μόνον σκοπὸν τὴν τεχνητὴν, κατὰ τὸν τρόπον ἰσομβίβαστον πρὸς τὸ ἀθλητικὸν πνεῦμα, ἀξέσην τῆς ἀποδόσεώς του, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγωνίσματος». Ἡ διέγερσις αὕτη «καταβάλλει τὸν ὄργανισμόν τοῦ ἀθλητοῦ καί, ἐὰν συνεχισθῇ, θὰ τὸν συντρέλῃ καθ' ὅλοκληρίαν».

Αὐτὸ δυστυχῶς εἶναι τὸ κατάντημα τοῦ ἀθλητισμοῦ, ὅταν οὗτος, — ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἄσκησιν τῆς πειθαρχίας, τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῆς εὐγενοῦς ἀτομικῆς καὶ ὁμαδικῆς ἀμίλλης, τὴν μόρφωσιν ἠθικῶν χαρακτήρων, τὴν αὐτοκυριαρχίαν, τὴν ἐντιμότητα καὶ τὴν ψυχοσωματικὴν ἰσορροπίαν —, ἐκτρέπεται εἰς ἐγωϊστικὸς ἀνταγωνισμούς, βαρβάρους ἐκδηλώσεις, ἀθέμιτον ἐμπόριον καὶ φθορὰν τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Σύνοδος

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον, συνελθὸν τὴν 19ην Φεβρουαρίου 1968 εἰς τὴν Β' αὐτοῦ συνεδρίαν, ἐπελήφθη τῆς ἐκδικάσεως ἑπτὰ ὑποθέσεων κληρικῶν. Ἐξ αὐτῶν, εἰς τρεῖς ἱερεῖς καὶ εἰς ἓνα διάκονον ἐπέβαλε τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως. Δύο ὑποθέσεων κατὰ πρεσβυτέρων ἐπεστράφησαν οἱ φάκελλοι πρὸς συμπλήρωσιν, τέλος δὲ εἰς ἓνα ἱερομόναχον ἐπεβλήθη ἡ ποινὴ τῆς τριετοῦς ἀργίας.

—Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον, συνελθὸν τὴν 26-2-1968 εἰς τὴν τρίτην αὐτοῦ συνεδρίαν, ἐπελήφθη τῆς ἐκδικάσεως 4 ὑποθέσεων κατὰ κληρικῶν. Ἐξ αὐτῶν εἰς ἓνα ἐπέβαλε τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, τὴν ὑπόθεσιν ἄλλου παρέπεμψεν πρὸς ἐκδίκασιν εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, εἰς ἕτερον κληρικὸν ἐπέβαλε τὴν ποινὴν ἐξαμήνου ἀργίας καί, τέλος, τὸν φάκελλον τοῦ τετάρτου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν πρὸς συμπλήρωσιν.

—Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δι' Ἀρχιερεῖς Συνοδικὸν Δικαστήριον, συνελθὸν τὴν 9ην π.μ. τῆς 28ης Φεβρουαρίου 1968 πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Θεσσαλονίκης, καὶ μετὰ πλήρη διαδικασίαν, ἀκοῦσαν καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἔκρινεν ὅτι τὸ κύρος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος δὲν διεσώθη ἐπαρκῶς ἐκ τοῦ θορύβου, ὅστις ἐδημιουργήθη περὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὅτι ἐν εἰναι ἐπαρκῶς καλὴ ἡ περὶ αὐτοῦ ἐξωθεν μαρτυρία, ὥστε νὰ δύναται νὰ συνεχίσῃ τὰ ποιμαντορικά του καθήκοντα ἀβλαβῶς διὰ τὸ ἐπισκοπικὸν του ἀξίωμα. Διὰ ταῦτα ἀπεφάσισε παμψηφεί, ὅπως μετὰ πολλῆς θλίψεως κηρύξῃ τοῦτον ἔκπτωτον τοῦ θρόνου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

—Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς 20 Φεβρουαρίου ἐ. ἔτους ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ξάνθης κ. Ἀντωνίου τὰ τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς παραλαβὴν τοῦ Ἁγίου Μύρου. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπήρξε θερμότητι. Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱερά Σύνοδος ἐξέφρασαν πολλαπλῶς τὴν χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν αὐτῶν διὰ τὰ εὐλαβῆ αἰσθήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Μητέρα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἐπεσημάνον δὲ τὴν ἀνάγκην καὶ χρησιμότητα τῶν συχνῶν ἐπαφῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ Σεβασμιώτατος Ξάνθης ἀνέφερε περαιτέρω τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τὰ συζητηθέντα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκκλησιαστικὰ θέματα καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀπόψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἐτόνισε δι' ἄλλην μίαν φορὰν τὸ χρέος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως ἐπιδιώκεται ἡ δημιουργία τοιοῦτων εὐτυχῶν γεγονότων ἐπικοινωνίας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς ἀμφοτέρας ταύτας.

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἱερά Σύνοδος, λαβοῦσα ἀφορμὴν ἐκ τῶν θερμῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Ἁγίου Μύρου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ, ἀπεφάσισε πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου αἰσθήματος, ὅπως ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τοποθετηθῇ τὸ Ἅγιον Μῦρον εἰς τὸ παρά τὴν ἱεράν Σύνοδον Ναῖδριον τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου εἰς προσκύνησιν τῶν πιστῶν.

—Ἡ ἱερά Σύνοδος, ἀνταποκρινομένη πρὸς φιλάδελφον πρόσκλησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μολδαβίας κ. Ἰουστίνου, Προέδρου τῆς Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ ἑορτῶν, ἐπὶ τῇ συμπληρωσεί 20ετίας ἀπὸ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανού, ἀπεφάσισε κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 22 Φεβρουαρίου 1968, ὅπως ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰσχῃ εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἑορτὰς τὴν 6ην Ἰουνίου ἐ.ἔ. διὰ τε τοῦ Μακαριωτάτου Αὐτῆς Προέδρου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Συνέδρων Μητροπολιτῶν Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνοῦ καὶ Ξάνθης κ. Ἀντωνίου.

Ίερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 25ης Φεβρουαρίου ἐ. ἔτους :

Ἐχοροστάτησε τὴν 11 Φεβρουαρίου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν.

Ἐτέλεσε τὴν 18 Φεβρουαρίου τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐχειροτόνησεν εἰς Ἐπίσκοπον τὸν ἐψηφισμένον Μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντῖνον Σακελλαρόπουλον.

Προήδρευσε τὴν 12 Φεβρουαρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος.

—Τὴν 14 Φεβρουαρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Ἀχιλλοπολεῖου Ἰδρυμάτος, ὡς καὶ τῆς συνεδρίας τοῦ Ὀργανισμοῦ Προλήψεως Ἀτυχημάτων.

—Τὴν 15 Φεβρουαρίου τῆς συνεδρίας τῆς ἱερᾶς Συνόδου. —Τὴν 16 Φεβρουαρίου τῆς συνεδρίας τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὀφθαλμιατρείου, τῆς συνεδρίας τοῦ Συμβουλίου Ι.Σ.Α. καὶ τῆς συσκέψεως τῶν ἐκπροσώπων δι' Οὐψάλαν.

—Τὴν 21 Φεβρουαρίου τῶν συνεδριῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀσύλου Πενήτων Πειραιῶς, τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀσύλου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης καὶ τῆς συσκέψεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Νεολαίας.

—Τὴν 23 Φεβρουαρίου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π., ὡς καὶ τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν.

Ἐπεσκέφη τὴν 12 Φεβρουαρίου τὸ Ἄσυλον Ἀγίου Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης, ἐν συνεχείᾳ δὲ παρέστη εἰς τὴν συνεδρίαν τοῦ Οἴκου Τυφλῶν.

Ἐπρολόγισε καὶ παρουσίασε τὴν 25 Φεβρουαρίου τὸν καθηγητὴν τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Τσιριντάνην, ὁμιλητὴν τῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν γενομένης συγκεντρώσεως ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸ κινηματοθέατρο «ΠΑΛΛΑΣ».

Παρέστῃ τὴν 13 Φεβρουαρίου εἰς τὸ Φροντιστήριον Ὀμιλητικῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν σπουδαστῶν τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε. ἐν τῷ πλασιῶ τῆς Φοιτητικῆς Ἑβδομάδος.

—Τὴν 20 Φεβρουαρίου ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὴν προπομπὴν τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Ἀντιβασιλέως ἀντιστρατήγου κ.Γ. Ζωϊτάκη, ὅστις ἀνεχώρησε διὰ τὰ Ἰωάννινα, τὴν δὲ 22 Φεβρουαρίου εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Ἀντιβασιλέως.

—Τὴν 24 Φεβρουαρίου εἰς σύσκεψιν τῆς ἐπιτροπῆς ἑορτῆς Σταδίου.

Ἐδέχθη τὴν 12 Φεβρουαρίου τὸν πρέσβυν κ. Παπαδάκην, τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Πολιτικοῦ Οἴκου τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως καὶ τὸν Δήμαρχον Κηφισίας.

—Τὴν 13 Φεβρουαρίου τὸν καθηγητὴν τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Τσιριντάνην.

—Τὴν 14 Φεβρουαρίου τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Θεοφ. Παπακωνσταντῖνον, τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Οἴκου τοῦ Ἀντιβασιλέως στρατηγῶν κ. Ἀλεβίζον καὶ τὸν καθηγητὴν κ. Οἰση.

—Τὴν 16 Φεβρουαρίου τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Οἴκου τοῦ Ἀντιβασιλέως στρατηγῶν κ. Ἀλεβίζον, τὸν ἐπίτιμον γενικὸν ἑφορον τοῦ Ὀργανισμοῦ Καπνοῦ κ. Θαλῆν Ἀνδρεάδην καὶ τὸν πρέσβυν κ. Γεωργιάδην.

—Τὴν 24 Φεβρουαρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, τὸν ὑφυπουργὸν Κοινωνικῆς Προνοίας κ. Λαμπίρην, τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ.κ. Σπαῆν καὶ Κωνσταντόπουλον καὶ τὸν Σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας κ. Χοϊδᾶν.

ΣΥΝΑΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

Ὡς ἐσημειώθη ἤδη καὶ εἰς ἄλλην στήλην τοῦ παρόντος, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ὠργάνωσε τὴν 25 Φεβρουαρίου 1968 εἰς τὸ κινηματοθέατρον «Παλλὰς» πολυπληθῆ σύναξιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν Μείσης Ἐκπαιδευσίως, τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς πρωτευούσης. Ἡ πολυπληθὴ σύναξις αὐτὴ ὠργανώθη εἰς τὰ πλαίσια τῶν προσπαθειῶν, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον τῆς Χώρας, πρὸς συντονισμόν τοῦ ὑπευθύνου καὶ ὑψηλοῦ ἔργου τῆς ὁρέης διαπαιδαγωγήσεως καὶ τοῦ ὁρθοῦ προσανατολισμοῦ τῶν νέων μας εἰς τὴν ζωὴν των.

Τὴν συγκέντρωσιν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας του ὁ ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρσηκευμάτων κ. Παπακωνσταντίνου. Ἐπίσης, παρέστησαν ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Ράμμος καὶ πολλοὶ καθηγηταὶ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων.

Τοὺς συγκεντρωθέντας καθηγητάς ἔχειρέτησε δι' ὠραίας προσλαλιάς ὁ Μακαριώτατος, ὅστις ἐπρολόγισε καὶ παρουσίασε καὶ τὸν ὁμιλητὴν, τὸν διαπρεπῆ καθηγητὴν τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ὑποδοῦλον Γένους κάλυμμα, ὑπὸ τὸ ὅποιον οἱ μεγάλοι καὶ μικροὶ του Διδάσκαλοι μετελαμπάδευον τὴν ἀσβεστον φλόγα τῆς ἀθανάτου ἡμῶν πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς κληρονομίας.

«Σεβασμιώτατοι,
Ἐξοχ. Κύριε Ὑπουργέ,
Κύρια καὶ Κύριοι ἐκπαιδευτικοί,

Οἱ δεσμοὶ ὡς γνωστὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ Παιδείας εἶναι πανταχοῦ τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης παλαιότατοι. Εἰς τὴν πατρίδα μας ἕως οἱ δεσμοὶ οὗτοι δὲν εἶναι μόνον αἰωνόβιοι, ἀλλὰ καὶ ἱεροί. Κατὰ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας τῶν κοινῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγώνων, ὅτε «ὄλα τάσκιαζ' ἢ φοβέρα καὶ τὰ πλάκων' ἢ σκλαβιά», τὸ ἱερόν τοῦ κλήρου ἐνδύμα καὶ οἱ καθηγιασμένοι θόλοι τῶν Ναῶν καὶ Μονῶν μας ἀπετέλουν τὸ προστατευτικὸν τῆς παιδείας τοῦ ὑποδοῦλου Γένους κάλυμμα, ὑπὸ τὸ ὅποιον οἱ μεγάλοι καὶ μικροὶ του Διδάσκαλοι μετελαμπάδευον τὴν ἀσβεστον φλόγα τῆς ἀθανάτου ἡμῶν πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς κληρονομίας.

Παρὰ ταῦτα, ἀπὸ τίνος χρόνου, οἱ ἱεροὶ οὗτοι δεσμοὶ εἶχον χαλαρωθῆ καί, εἰς τινὰς περιπτώσεις, αἱ μεταξὺ τῶν σπουδαιότατων τούτων παραγόντων τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους, Ἐκκλησίας λέγω καὶ Σχολείου, εἶχον καταντήσῃ πᾶν ἄλλο ἢ φιλικαί. Τοῦτο ὅμως βλάβην μόνον ἐπέφερον ὄχι μόνον καὶ εἰς τοὺς δύο τοὺτους παράγοντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἔθνος ὁλόκληρον. Σήμερον ὅμως, ὅτε τὸ ἔθνος ἀνευρίσκει καὶ πάλιν τὰ στερεὰ καὶ αἰωνόβια θεμέλια του, αἰσθανόμεθα, ὅτι ἀποτελεῖ καθήκον τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀνασύνδεσις τῶν παλαιῶν καὶ διὰ τοὺς πάντας ἐπωφελῶν ἱερῶν δεσμῶν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀρχίσῃ καὶ πάλιν μία γόνιμος ἐπαφὴ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Σχολείου, μεταξὺ Κλήρου καὶ Ἐκπαιδευτικῶν, καὶ μάλιστα ἐν ὅψει τῶν ὅλων ἰδιαίτερον δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας παρουσιάζει σήμερον ἡ παιδείσις τῆς νεότητος καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλουν τὴν συσπείρωσιν ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους καὶ τὸν συντονισμόν ὅλων τῶν καταβαλλομένων φιλοτίμων καὶ ἀξιεπαινῶν προσπαθειῶν. Πρέπει ὅλοι οἱ ὑπεύθυνοι παράγοντες νὰ κατανοήσωμεν τὸ μέγεθος καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ προβλήματος καὶ μὲ τὴν ἐπιστράτευσιν πάντων τῶν δυνάμεων νὰ βοηθήσουν νὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ τὴν ἐπίλυσιν του. Εἰς τὸν ἀγῶνα τούτου εἶναι φανερόν ποῖα εἶναι ἡ θέσις καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Σχολείου.

Ἐν τῷ πλαίσιῳ τῶν σκέψεων τούτων, ἤτοι τῆς ἀνάγκης ὅπως πάντες ἐργασθῶμεν ὑπὲρ τῆς Νεολαίας, παρεκάλεσα τὸν διαπρεπῆ καὶ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον καὶ πολὺ πέραν αὐτοῦ βαθύτατα τιμώμενον καθηγητὴν τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀλέξ. Τσιριντάνη, νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὰς βασικὰς τῆς ὅλης προσπάθειας ἐπιδιώξεις. Τοῦτο εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ ἀποδεχθῆ πρόθυμότητα, προσφερθεὶς εὐγενῶς νὰ συντάξῃ τὸ τεῦχος, τὸ ὅποιον θὰ διανεμηθῆ εἰς ὅλους κατὰ τὴν ἐξοδὸν σας ἐκ τῆς αἰθούσης, θὰ ἀποσταλῆ δὲ ἐπίσης εἰς ὅλον τὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον τῆς Χώρας. Ἐθεωρήσαμεν ὡσαύτως ἀναγκαῖον, ὅπως ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς περιφέρειας τῆς Πρωτευούσης, ἵνα ἀπὸ κοινῆς ἀντιμετωπίσωμεν μίαν ὁ-

μάδα ἐκ τῶν σημερινῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια συνδέονται μὲ τὴν διαπαιδαγωγήσιν τῆς Νεολαίας μας. Παρεκάλεσα καὶ πάλιν τὸν κ. Τσιριντάνη, νὰ ἀποδεχθῆ, ὅπως εἶναι ὁμιλητῆς κατὰ τὴν σημερινὴν πρώτην μας ἐπαφὴν, καὶ ἐκ νέου ἀπεδέχθῃ προθυμότητα. Θεωρῶ, ὅθεν, χρέος μου νὰ τὸν εὐχαριστήσω θερμότατα καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, τοσοῦτω μᾶλλον, καθόσον γνωρίζω τὸ ἐπισημὸν τῆς ὑγείας του, καὶ μάλιστα ὅτι σήμερον ἐσηκώθη κατὰ γράμμα ἐκ τῆς κλίνης τῆς ἀσθενείας του, διὰ νὰ εὐρίσκηται τὴν στιγμὴν ταύτην ὡς ὁ ὁμιλητῆς μεταξὺ μας· θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ δὲ ἡ μετριοφροσύνη του, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, νὰ τὸν εὐχοριστήσω ἐκ βάθους καρδίας καὶ ἐκ μέρους τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, δι' ὅσα μέχρι τοῦδε ὑπὲρ τῆς Νεολαίας ἐπραξε, ὄχι ὡς πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος, διότι τοῦτο ἀνάγεται εἰς ἄλλην ἀρμοδιότητα, ἀλλ' ὡς πνευματικὸς ἡγέτης καὶ πολῦτιμος κοσμοθεωρητικὸς καθοδηγητῆς. Περαιτέρω παρουσιάσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Τσιριντάνη θεωρῶ περικελευχθέν. Εἶναι τόσον γνωστὸς, ὡστε φοβούμαι, ὅτι ὅ,τιδὴποτε καὶ ἂν προσέθετα θὰ ἦτο πολὺ ἰσχυρὸν καὶ θὰ ἀπέειχε τεραστίως ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἐντεῦθεν, ἀφοῦ πρῶτον μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ εὐχαριστήσω πάντας ὑμᾶς οἱ ὁποῖοι εἶχατε τὴν καλωσύνην ν' ἀνταποκριθῆτε εἰς τὴν σημερινὴν πρόσκλησιν, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος τὸν Ἐξοχώτατον καὶ ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν διακεκριμένον πνευματικὸν παράγοντα τῆς Χώρας μας κύριον Ὑπουργὸν τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρσηκευμάτων, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ τιμήσῃ τὴν συγκέντρωσιν μας, νὰ παρακαλέσω τὸν ὁμιλητὴν νὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ τὸν λόγον».

Μετὰ ταῦτα, ὁ καθηγητῆς κ. Τσιριντάνης ἀνέπτυξε μὲ δύναμιν, γλαφυρότητα καὶ σαφήμειαν τὸ θέμα : «Ὁ ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς ἐνώπιον τῶν προβλημάτων τῆς Νεολαίας». Ἐν περιλήψει, ὁ διαπρεπῆς ὁμιλητῆς εἶπε περίπου τὰ ἑξῆς :

Ὁ ὁμιλητῆς ἐτόνισε τὴν ἀρμοδιότητα ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ λειτουργοῦ νὰ βοηθήσῃ τὸν νέον, ὡστε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα τῆς σημερινῆς νεολαίας. Πρέπει, εἶπε, πρῶτα νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ σημερινὸς νέος εἰσέρχεται ἐνωρίτερα μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἀντιμετωπίζει ἀμέσως τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὴ ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν σημερινὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἔσχεν ὡς συνέπειαν τραύματα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ σημερινοῦ νέου, μολοντί ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ σημερινὸ Ἑλληνόπουλο εὐρίσκηται εἰς πολὺ καλυτέραν θέσιν ἀπὸ τοὺς νέους ἄλλων Χωρῶν.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ ὁμιλητῆς ἀνέφερεν ἕξ βασικὰ προβλήματα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὅποια ἐπηρεάζουν ἰδιαίτερος τὸν σημερινὸν νέον. Πρῶτον πρόβλημα εἶναι τοῦ ψυχικοῦ των προσανατολισμοῦ. Δεύτερον, τὸ πρόβλημα τοῦ κύρους. Διὰ τὸν σημερινὸν νέον ὁ πρεσβύτερος, καὶ δὴ ὁ διδάσκαλος, δὲν ἔχει πλέον τὸ κύρος, τὸ ὅποιον εἶχε ἄλλοτε. Ὑπάρχουν μάλιστα Χῶραι, ὅπου δὲν ἔχει καθόλου κύρος. Ἐν συναφεῖᾳ δὲ προβάλῃ θέμα γενικώτερον τοῦ κύρους τῶν προαιωνίων θεσμῶν, τῶν ἀπὸ τῶν αἰώνων παραδεδομένων.

Ἄλλο πρόβλημα εἶναι τὸ νὰ καθοδηγηθῆ πνευματικῶς ἡ σημερινὴ εὐμάρεια, ὀφειλομένη εἰς τὴν τεχνικὴν προόδον, ὡστε νὰ μὴ εἶναι πρόξενος ψυχικῆς ζημίας. Ὑπάρχει ἀκόμη πρόβλημα κλειστῶν θυρῶν, διότι ὁ νέος ἀντιμετωπίζει δυσκολίας διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀποκατάστασιν. Ἰδίως ὁ νέος ὁποῖος ἔχει πτωχίον πανεπιστημιακόν. Τέλος, ἐμφανίζεται τὸ πρόβλημα, τὸ ὅποιον δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ κενὸν εἰς τὸ ὅποιον ζῆ ὁ σημερινὸς νέος. Κενὸν μεταξὺ ἐνὸς πολιτισμοῦ ποῦ φεύγει πλέον καὶ ἐνὸς πολιτισμοῦ ὁ ὁποῖος ἔρχεται, ἀλλὰ δὲν ἦλθεν ἀκόμη.

Βεβαίως, ὁ ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς δὲν πρόκειται νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα αὐτὰ διὰ τὸν νέον, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐνδυναμώσῃ ψυχικῶς, ὡστε οὗτος νὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ νικηφόρος. Εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν ἀποστολὴν ὁ ἐκπαιδευτικὸς θὰ ἀνταποκριθῆ μὲ τὴν ψυχικὴν του ἀνάτασιν, μὲ τὴν πίστιν του, μὲ τὸν ἔθνικόν του παλμόν.

Κοί ἡ Ἐκκλησία μας, ἀπηχοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος, καλεῖ τώρα τὸν ἐκπαιδευτικὸν λειτουργὸν νὰ ἀνυψωθῆ ψυχικῶς, ὡστε νὰ ἠμπορέσῃ νὰ τροφοδοτήσῃ, νὰ ἐνδυναμώσῃ καὶ νὰ ζωογονήσῃ τὴν νεολαίαν μας, διὰ νὰ σταθῆ ὁ σημερινὸς νέος νικητῆς ἐνώπιον τῶν μεγάλων προβλημάτων τῶν σημερινῶν καιρῶν.

Κατὰ τὴν ἔξοδον τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν ἐκ τοῦ κινήματοθέατρου διενεμήθη εἰς αὐτοὺς δωρεὰν τὸ ὑπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐκδοθὲν φυλλάδιον «Διὰ τὴν πνευματικὴν τροφοδοσίαν τῆς νεολαίας μας».

Ἱερά Μητρόπολις Μηθύμνης

Θ ε ἰ ο ν κ ῆ ρ υ γ μ α. Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μηθύμνης καὶ οἱ δύο Ἱεροκλήρυκες ἐπισκέπτονται ἕξ ἑνορίας, κηρύσσοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τρεῖς κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ τρεῖς κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἑσπερινοῦ. Ἡ προσπάθεια αὕτη εὔρε ἀπήχησιν μεταξύ τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι θεωροῦν αὐτὴν ὡς ἰδιαίτερον εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ προσέρχονται, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, εἰς τὸν ναόν. Ἐχει προγραμματισθῆ ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως τοῦλάχιστον ἀπαξ τοῦ μηνὸς νὰ ἀκούεται τὸ κήρυγμα εἰς δόκλῃρον σχεδὸν τὴν Ἐπαρχίαν, ἐκτὸς τῶν μεγάλων κοινοτήτων, ἔνθα γίνεται κήρυγμα ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος. Εἰς τὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεως, τὴν Καλλονὴν, ἢ αἰθουσα τῆς Ἀ. Διακονίας εἶναι ἀνοικτὴ καθ' ἑκάστην καὶ διὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ὄλων τῶν τύπων, τὰ ὅποια ἀνοῦν εἰς δόκλῃρον τὴν Ἐπαρχίαν, καὶ διὰ τὰ ἀπογευματινὰ κηρύγματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ τὴν Πνευματικὴν Συντροφίαν Ἐπιστημόνων.

Μ α θ η τ ι κ ὸ ν Ο ἰ κ ο τ ρ ο φ ε ἰ ο ν. Τὸ Μαθητικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Μητροπόλεως, τὸ ἐγκαταστάθην εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν Λειμῶνος, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς λίαν κολακευτικὰ κρίσεις, διότι ἀπετέλει μίαν ἀνάγκην διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου Καλλονῆς. Ἐδωκεν ἀκόμη ἀφορμὴν διὰ μίαν εὐγενῆ ἀμίλλαν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθήματα καὶ ἀπόκτησιν μεγαλυτέρου βαθμοῦ, ἐφ' ὅσον ἐτέθη ὡς βᾶσις εἰσαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους ὁ βαθμὸς 17,5.

Ἀ ν τ ι α ρ ε τ ι κ ᾶ. Εἰς τὴν κοινότητα Σκουταροῦ ἤλθον ἕξ Ἀθηνῶν δύο χιλιασταί. Ἐπὶ τόπου μετέβη ἀμέσως ὁ σεβ. Μητροπολίτης Μηθύμνης μετὰ τοῦ Ἱεροκλήρυκος, διαφωτίσαντες τοὺς ἑνορίτας περὶ τῆς ἀνθεθνικῆς καὶ ἀντιχριστιανικῆς δράσεως αὐτῶν, καὶ καλέσαντες αὐτοὺς νὰ παραμείνουν πιστοὶ εἰς τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τέλει, διένειμεν δωρεὰν διάφορα ἀντιχιλιαστικά βιβλιάρια καὶ ἄλλα βιβλία ἀντιαρειτικῶ περιεχομένου. Μετὰ δύο ἡμέρας, οἱ ἐπιδραμόντες χιλιασταὶ ἀπέχωρησαν ἀπρακτοί.

Φ ι λ ὸ π τ ω χ ο ν τ α μ ε ἰ ο ν. Τοῦτο συνεχίζει ἀθορύβως τὴν δρᾶσιν του, ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἔχοντες ἀνάγκην ἀπόρους μαθητὰς καὶ ἀσθενεῖς τῆς Καλλονῆς καὶ ὑπαίθρου. Κατὰ τὸ ἤξιαν ἔτος 1967 διέθεσε δραχμ. 30.150 δι' ἐνίσχυσιν τῶν ἔχοντων ἀνάγκην. Ὁ ἀπολογισμὸς αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ μηνιαῖον ἔντυπον τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης «Δελτίον ἡ ὁδὸς τοῦ Κυρίου» πρὸς πλήρη ἐνημέρωσιν τῶν χριστιανῶν.

Ἐ ξ ο μ ο λ ὸ γ η σ ι ς. Κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν ἔχει προγραμματισθῆ, ὅπως οἱ πνευματικοὶ ἐπισκεφθοῦν δις τὰς ἑνορίας, δι' ἃς ἔχουν ὀρισθῆ, διὰ τὴν ἐξομολόγησιν. Ἡ ὅλη Ἐπαρχία ἔχει διαιερεθῆ εἰς ὀκτῶ τομεῖς, ὅσοι καὶ οἱ πνευματικοί. Δι' ἔγκυκλιον τῆς Μητροπόλεως οἱ χριστιανοὶ ἔχουν λάβει γνῶσιν τοῦ λεπτομεροῦς προγράμματος τῆς περιοδείας τῶν πνευματικῶν. Προηγούμενως οὗτοι ἐκλήθησαν εἰς συνέδριον, εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν Λειμῶνος, καὶ ἔλαβον τὰς καταλλήλους ὁδηγίας ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μηθύμνης, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου των.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἀνεκοίνωσε τηλεγραφικῶς πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θυατείρων καὶ Μεγάλῃς Βρετανίας κ. Ἀθηναγόραν, ὅτι ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 13ης Φεβρουαρίου ἐ.έτους, ἀνέδειξε τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Θυατείρων καὶ Μεγάλῃς Βρετανίας εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν, τὸν δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς καθήμενον εἰς Ἀρχιεπίσκοπον.

Προσεχῶς ἀφικνεῖται εἰς τὸ Λονδίον ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Μελίτων, κομίζων τὸν Πατριαρχικὸν Τόμον τῆς νέας Ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ ὅποιος θὰ ἀναγνωσθῆ καὶ θὰ ἐπιδοθῆ ἐν πανηγυρικῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ εἰς τὸν ἐν Λονδίῳ καθεδρικὸν ναόν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ δεκαπενθήμερος θρησκευτικὴ ἐφημερὶς τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας «Πραβοσλάβλιε» (= Ὁρθοδοξία), εἰς τὸ φύλλον τῆς 1 Φεβρουαρίου 1968 δημοσιεύει εἰς τὴν πρώτην σελίδα καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Μνημόσυνον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Στρατιωτικὸν Νεκροταφεῖον τοῦ Πιρότ» ἄρθρον τοῦ ἐλληνομαθοῦς καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ. Γκόσεβιτς, ὁ ὅποιος γράφει μεταξύ τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Εἰς τὴν διάσπασιν τοῦ Μετώπου Θεσσαλονίκης καὶ εἰς τὰς περαιτέρω μάχας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Σερβίας τὸ 1918, πλὴν τῶν λοιπῶν συμμάχων τῆς Σερβίας, συμμετέσχε καὶ ὁ ἑλληνικὸς στρατός, τοῦ ὁποίου ἡ Γ' Μεραρχία, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ στρατηγοῦ Τρικούπη, κατὰ τὴν προέλασιν τῆς ἔφθασε μέχρι τοῦ Πιρότ, ἀπολέσασα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς χώρας μας πολλὰς ἑκατοντάδας στρατιωτῶν, οἱ ὅποιοι σήμερον ἀναπαύονται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Στρατιωτικὸν Νεκροταφεῖον τοῦ Βαλάνδοβο, 358 δὲ εἰς τὸ Πιρότ. Κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων πολέμων διάστημα, εἰς τὸ ἐν Πιρότ νεκροταφεῖον τῶν ἐν λόγῳ πεσόντων ἡρώων ἀνηγέρθη μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, εἰς τὸ ὅποιον οἱ ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τελοῦν κατ' ἔτος Μνημόσυνον».

Ἐφέτος ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς ἀπέστειλεν ἀντιπροσωπεῖαν, ἵνα ἐν ὀνόματι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας τελέσῃ Μνημόσυνον εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν καὶ ἀναπέμψῃ δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν των. Ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου κ. Λαυρέντιου καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου πρωτοδιακόνου Μίλος Ἐρντελιάν καὶ Στ. Γκόσεβιτς.

Τὴν Κυριακὴν, 14 Ἰανουαρίου 1968, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος κ. Λαυρέντιος ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναόν τοῦ Πιρότ. Εἰς τὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ὁ Θεοφιλέστατος ὠμίλησε πρὸς τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα, ὑπεθυμίσας εἰς τοὺς πιστοὺς τοὺς πεσόντας ἡρώας τοῦ ἀδελφοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, οἱ ὅποιοι ἔθυσίασαν τὴν ζωὴν των διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τῆς πόλεώς των. Ἐν συνεχείᾳ, παρεκάλεσε τοὺς πιστοὺς νὰ ἐξακολουθήσουν ἐκτιμῶντες τὴν μεγάλην θυσίαν των, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφὸς ἑλληνικὸς λαὸς φυλάττει τοὺς τάφους τῶν Σέρβων ἡρώων εἰς τὴν νῆσον Βίδο καὶ εἰς τὸ Ζεϊτινλίκ. «Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἄς μᾶς ἐνθυμίζον — κατέληξεν ὁ Θεοφιλέστατος — τοὺς κοινούς ἀγῶνας καὶ τὰ κοινὰ ἰδανικά τῶν ἀδελφῶν λαῶν μας καὶ ἄς εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς αἰώνιου φιλίας μας».

Μετὰ ταῦτα, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος κ. Λαυρέντιος ἐτέλεσε τὸ Μνημόσυνον, καθ' ὃ ἐψάλλον ἑλληνιστὶ οἱ καθηγηταὶ κ.κ. Ἐρντελιάν καὶ Γκόσεβιτς. Τὸ Μνημόσυνον παρηκολούθησαν καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας Βελιγραδίου, με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν στρατιωτικὸν ἀκόλουθον ἀντισυνταγματάρχην κ. Κωνσταντῖνον Μιχαλάκη.

Ἀκολούθως, ὁ Θεοφιλέστατος ἐτέλεσε Τρισάγιον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Στρατιωτικὸν Νεκροταφεῖον, παρουσίᾳ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας Βελιγραδίου καὶ ἐκπροσώπων τῶν Γιουγκοσλαβικῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν. Εἰς τὸ τέλος τοῦ Τρισαγίου, ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος ἀντισυνταγματάρχης κ. Μιχαλάκης κατέθεσε στέφανον καὶ εἶτα διὰ συγκινητικῆς προσλαλιάς ἐξήρε τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν, οἱ ὅποιοι ἔπεσαν ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος των καὶ τῆς φίλης Γιουγκοσλαβίας.

Τὴν μεσημβρίαν, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας παρέθεσαν πρόγευμα, εἰς τὸ ὅποιον παρεκάθησαν ἀντιπρόσωποι τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δήμαρχον τοῦ Πιρότ, ἢ ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Σερβίας καὶ οἱ ἐφημεριοί

του Πιρότ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ προγεύματος, ὁ Ἑλλην στρατιωτικὸς ἀκόλουθος ἠὲ χαρίστησε τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην καὶ τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον κ. Λαυρέντιον, τοὺς παρισταμένους ἐκπροσώπους τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ τὸν λαὸν τοῦ Πιρότ διὰ τὴν ἐπιμελῆ φύλαξιν τοῦ νεκροταφείου τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν.

Ὁ Δήμαρχος τοῦ Πιρότ κ. Τσίριτς, ἀπαντῶν εἰς τὴν πρόποσιν τοῦ Ἑλλήνου στρατιωτικοῦ ἀκολουθού, εἶπε μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ἡ σημερινὴ τελετὴ, ἀφιερωμένη εἰς τοὺς ἀπὸ κοινοῦ ἀγωνισθέντας καὶ πεσόντας, μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι οἱ δύο λαοὶ μας εὕρισκον πάντοτε εἰς τὸ παρελθόν, πρὸ τοῦ κοινοῦ κινδύνου, κοινὴν γλῶσσαν.

Οἱ στρατιῶταί μας, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον παρέμειναν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὗρον εἰς αὐτὴν νέαν πατρίδα των. Χιλιάδες τάφων τῶν στρατιωτῶν μας εὕρισκονται σήμερον εἰς τὸ Ζεϊτινλίκ καὶ ἄλλους τόπους τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ εἰς τὰ γαλανὰ βᾶθη τῶν ἑλληνικῶν θαλάσσων.

Ἀπὸ τοὺς ἐπιζήσαντας Ἑλλήνας πολεμιστὰς τῆς πρώην Γ' Μεραρχίας τῶν Πατρῶν, οἱ ὅποιοι πλειστάκις ἐπεσκέφθησαν τὴν πόλιν μας, ἔχοντες ἀκούσει μὲ ἱκανοποίησιν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἠσθάνοντο ἐδῶ ὡς εἰς τὸν οἶκόν των.

Φυλάσσοντες τὰς ὠραίας αὐτὰς παραδόσεις τοῦ παρελθόντος, ἔχοντες κοινὸν καθήκον νὰ φυλάσσωμεν τὴν φιλίαν μεταξύ τῶν δύο λαῶν μας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

τὸν Ἱερομόναχον Ἀγαθὰγγελον Πεδιαδίτην
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 29ῆ Ἀπριλίου ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 9 π.μ. ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁδὸς Φιλοθέης ἀριθμ. 19, ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἂνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα, θέλεις δικασθῆ ἐρήμην, συμφώνως τῷ ἀρθρῷ 122 τοῦ Νόμου 5383/32 «περὶ ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας».

Ἐν Ἀθήναις τῆ 29ῆ Φεβρουαρίου 1968

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Λαζαρίδης

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

τὸν Ἱερομόναχον Βασίλειον ἢ Γεράσιμον Βαλαμόντη ἢ Βαλαμόντε
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 29ῆ Ἀπριλίου ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 9 π.μ. ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁδὸς Φιλοθέης ἀριθμ. 19, ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἂνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα, θέλεις δικασθῆ ἐρήμην, συμφώνως τῷ ἀρθρῷ 122 τοῦ Νόμου 5383/32 «περὶ ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας».

Ἐν Ἀθήναις τῆ 29ῆ Φεβρουαρίου 1968

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Λαζαρίδης

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς

τὸν Ἱεροδιάκονον Εὐθύμιον Κουλουμπῆν
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 29ῆ Ἀπριλίου ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 9 π.μ. ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁδὸς Φιλοθέης ἀριθμ. 19, ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἂνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα, θέλεις δικασθῆ ἐρήμην, συμφώνως τῷ ἀρθρῷ 122 τοῦ Νόμου 5383/32 «περὶ ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας».

Ἐν Ἀθήναις τῆ 29ῆ Φεβρουαρίου 1968

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Λαζαρίδης

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 46 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως ἐνὸς τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Νικολάου Χαλανδρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὸ πρόωπιτον ἔσται τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 21ῆ Φεβρουαρίου 1968

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Βαρβάρας Περιθωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 8 Φεβρουαρίου 1968

† Ὁ Αἰτωλοακαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν κενῆς θέσεως Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Λευκοχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ἐφημερίων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 27ῆ Φεβρουαρίου 1968

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 47 ἔδαφ. 2 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων νομοθετικῶν διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μητρόπολιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν τῶν κατωτέρω χρευστῶν θέσεων : 1) Ἁγ. Χριστοφύρου Βίστωνος, 2) Εὐαγγελιστοῦ τῆς Θεοτόκου Ποταμίου Λευκίμης, 3) Ὑπεραγίας Θεοτόκου Μεσαριάς Κομοχειλιάδων, 4) Ὑπεραγίας Θεοτόκου Λαμποβιτίσης, 5) Ἁγ. Νικολάου Κάτω Κορακιάνας καὶ 6) Τιμίου Ταξιάρχων Ἐπισκοπιανῶν.

Ἐν Κερκύρῃ τῆ 25ῆ Ἰανουαρίου 1968

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορινθίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200/40 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Α.Ν., καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσιν τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Καίσαρι Ἱ. Ναοῦ Μετ. Σωτήρος, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τοῦ ὄνω Ἱ. Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθῳ τῆ 19ῆ Φεβρουαρίου 1968

† Ὁ Κορινθίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47, 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων διατάξεων, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν ἐφημερικῶν θέσεων : 1) Ἁγίας Ἐλένης, 2) Ἀδελφικοῦ, 3) Ἀηδονοχωρίου, 4) Βαμβακοῦσης, 5) Ἁγ. Ἀνα Βροντοῦς, 6) Ἐλαιῶνος, 7) Ζερβοχωρίου, 8) Ἁγ. Ἀνα Καμήλας, 9) Κυδωνιάς, 10) Νέων Κερδυλλίων, 11) Κωνσταντινάτου, 12) Λαχανῶ, 13) Λίμνης, 14) Μονομβρούσεως, 15) Μονοκκλησιᾶς, 16) Ξηροποτάμου, 17) Οἰνούσης, 18) Ἁγ. Ἀνα Ὁρεινῆς, 19) Κάτω Ὁρεινῆς, 20) Ὁρέσκειας, 21) Παραλιμνίου, 22) Νέας Σεβαστείας, 23) Ἁγίων Ἀναργύρων Σερρῶν, 24) Τιμίου Σταυροῦ Σερρῶν, 25) Σιτοχωρίου, 26) Συκιᾶς καὶ 27) Κρίνου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς ὄνω θέσεις, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἰτήσιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σέρραις τῆ 24ῆ Φεβρουαρίου 1968

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος **ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ**

† Ὁ Τρίκης καὶ Σταγῶν **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ**

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης **ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Π. Ι. Μπρατσιώτου, Ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῆς Ὁρθόδοξίας.

Ἑόρτια Γράμματα.

Ἡ χειροτονία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Κωνσταντίνου.

Μητροπολίτου Παραμυθίας Τίτου, Χαιρετισμὸς τοῦ συνεδρίου κοινοτικῆς ἀναπτύξεως.

Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου, Εἶναι οἱ ψάλται κληρικοί;

Σόλωνος Γ. Νινίκα, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν σύγχρονον Ρουμανίαν.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά.

Κλητήρια ἐπιγράμματα καὶ προκηρύξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Λένορμαν 185 — Ἀθῆναι — Τηλ. 530.318

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστερί